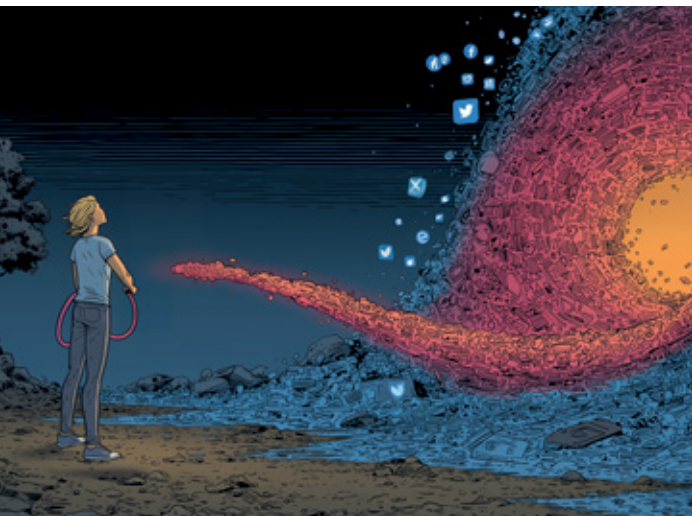

prosa

bladet

6/2025

2025//I_ord_og_trends
- et.specielt.år

Vibe-coding//
grund_til
begejstring_og
ikke_frygt!

Er_AI_bevidst?

”

Google har gjort fremragende arbejde på alle områder for nylig (...) Jeg forventer, at stemningen/the vibes derude vil være hård i et stykke tid”.

Open AI chef, Sam Altman efter at Google i slutningen af november sendte Gemini 3 ud, der er blevet en hård konkurrent til ChatGPT. Citatet stammer fra internt memo fra OpenAI - Lækket i The Information.

”

Med USA og Kina klart foran på (AI) markedet har Europa allerede misset muligheden for at være en first mover inden for AI”.

Chefen for den europæiske centralbank, Christine Lagarde, om det benmhårde kapløb inden for AI mellem USA og Kina.

”

De statistikker, jeg ser lige nu, er en stigning på 1.600 procent i profilvisninger, hvilket er vildt, hvis man tænker på, hvordan sociale medievisninger ser ud lige nu, og en stigning på 1.300% i impressions. Også wild reach-statistikker”.

Simone Bonnett til The Guardian. Hun er social mediekonsulent, som i slutningen af november ændrede sine pronominer til "han/ham" og sit navn til "Simon E" på LinkedIn. Flere kvinder har klaget over, at LinkedIn favoriserer mænd og sproglig bro-kultur.

”

Data er nemlig ikke bare data, det er benhård og følsom valuta og indgang til din privatsfære, som mange gerne vil have fingrene i. Det kan misbruges i adskillige sammenhænge og bliver det af ondsindede personer. Selv børnehavefotos bruges til at afpresse forældre, som en nylig sag fra England viser”.

PROSAs formand Niels Bertelsen i Altinget, hvor han advarer regeringen mod at beskære Datatilsynet.

MUSIK – ET FANTASTISK VÅBEN MOD DEMENS

Er du en af dem, som går rundt med hovedtelefoner og synger med på playlister, så kan det vise sig at være en god investering. Og endnu bedre, hvis du selv slår på strenge og tangenter for at frembringe melodier.

Der er al mulig grund til at drapere livets lydkulisse med sange og melodier. At lytte til og at spille musik forebygger nemlig demens.

Det viser ny forskning fra australske Asprey offentliggjort i International Journal of Geriatric Psychiatry. Gennem et årti har australske forskere indsamlet og undersøgt data fra mere end 10.000 relativt sunde og raske mennesker på 70 år og opefter.

Det viste signifikante resultater for musiklyttere i forhold til at forebygge såvel demens, som at skærpe kognitive færdigheder.

Forskerne fandt blandt andet frem til, at:

1. **At altid lytte** til musik var forbundet med en 39 procent reduceret demensrisiko og bedre globale kognitions- og hukommelsesscore.
2. **At spille et instrument** var forbundet med en 35 procent reduceret demensrisiko.
3. **Regelmæssig deltagelse** i både musiklytning og -spil var forbundet med en 33 procent lavere risiko for demens og 22 procent lavere risiko for kognitiv svækkelse uden demens (CIND).
4. **Deltagelse i musikrelaterede aktiviteter** viste ingen signifikant sammenhæng med subjektiv kognitiv trivsel.

Lidt af hvert...

Turbulent efterår for kryptovaluta

Mere end 1 billion dollars eller 6.500 milliarder kroner.

Så meget værdi tabte det samlede kryptovaluta-marked i november. Det skriver The Guardian.

Det øger frygten for, at en bristende AI-boble kan risikere at sende rystelser gennem verdensøkonomien.

Også selv om Nvidia – verdens mest værdifulde virksomhed med en svimlende markedsværdi på 5.000 milliarder dollars – så vidt har fejlet noget af usikkerheden til side. Det gjorde chipsproducenten med et historisk og uventet godt regnskab. Nvidia tjente i tredje kvartal 31,9 milliarder dollar, svarende til knap 207 milliarder kroner.

AI-musik topper hitlister

Tre AI-genererede sange toppede i starten af november henholdsvis på Spotify og Billboard.

Samtidig viser ny undersøgelse fra musikstreamingtjenesten Deezer, at 97 procent af lytterne i blindtest ikke kan høre forskel på AI-generede og menneskeskabte musiknumre.

De tre AI-generede sange

var: "Walk My Walk" og "Livin' on Borrowed Time" af Breaking Rust, som toppede Spotifys "Viral 50"-sange i USA.

Samtidig toppede en hollandsk sang "We Say No, No, No to an Asylum Center", Spotifys globale version.

Sangen er en anti-migrant-hymne af JW "Broken Veteran", der protesterer mod oprettelsen af nye asylcentre.

Det ændrer ikke ved, at kryptovaluta har haft et turbulent efterår.

Ved at følge 18.500 kryptomønter, har datafirmaet CoinGecko nemlig anslået, at kryptomarkedets værdi er faldet med en fjerdedel siden et højdepunkt i begyndelsen af oktober. Det skriver mediet.

Bitcoin var således midt i november faldet med 27 procent til 91.212 dollars, det laveste niveau siden april.

Investorer verden over er på vagt, da frygten for en boble i kunstig intelligens på aktiemarkedet vokser, og selv chefen for Googles moderselskab advarer om, at "ingen virksomhed" vil være immun, hvis boblen brister.

Et AI år: Begejstrede vibe-codere og Anders And-økonomi

TEKST
Nicolai Scharling
FOTO
Jakob Boserup

Vibe-coding. Smag lige på det.

Udtrykket blev lanceret første gang på X i februar, og i dag er det på alles læber. Lidt forenklet dækker udtrykket/begrebet over, hvordan man med simple prompts kan få en AI-model til at programmere grydeklare apps, platforme og websider. Det går lynende stærkt med udviklingen og værktøjerne bliver hele tiden bedre. Det fortæller ekspert Danni Dromi her i bladet. Han underviser i vibe-coding og er begejstret.

Umiddelbart skulle man ellers tænke, at det var dårligt nyt for en masse web-udviklere og programmører, at AI-værktøjer fremover kan lave store dele af deres arbejde.

Men det mener hverken Danni Dromi eller hans IT-professionelle kursister.

Tværtimod. Det er et fantastisk værktøj til også selv at få lavet projekter, og der er stadig masser af arbejde fremover til programmører.

”Vi vil komme til at se mange skuffeprojekter blive til virkelighed, fordi det nu er muligt at lave noget, vi ikke før havde ressourcerne til selv”, fortæller en af kursisterne, der selv bruger vibe-coding til at finpudse en forretningsmodel, hun ikke før havde tid til ved siden af fuldtidsarbejde.

AI kan enormt meget. Og det er heldigvis ikke bare at erstatte folks arbejde, men også at åbne nye veje for at udvikle kompetencer. Det er altså også grund til at være håbefulde og begejstrede.

Også selvom det ikke skorter på advarsler om, hvad en bevidst AI kan gøre mod os.

Den del med bevidsthed er dog sværere end som så – og noget som AI er meget langt fra at opnå, beroliger en førende filosofi-professor. Det er til en vis grad betryggende. Mindre betryggende er det, at vi ikke helt ved, hvad der reelt sker inde i tallenes verden, når vi træner

Binært fortalt:

01000101 01101110 01100100 01101110 0110101 00100000 01100101 0110100 00100000 01100110 01100001
01101110 0110100 01100001 0110011 0110100 01101001 0110011 0110101 00100000 0110111 01100111
00100000 01100110 01100101 01100100 0110100 00100000 01101110 0110101 0110101 0110101 01100101
0110010 00100000 01100001 01100110 00100000 01010000 01010010 01001111 01010011 01000001
01100010 01101100 01100001 01100100 01100101 0110100

PROSAbladet
Vester Farimagsgade 37A,
1606 Kbh. V, telefon 33 36 41 41
[prosabladet@prosa.dk]

Redaktion:
Ansvarshavende redaktør
Nicolai Scharling
Journalist Emma Inge Hansen
Deadline for debatindlæg:
Uge 5, 2026.
Redaktionsudvalg:
Hanne Lykke Jespersen
(formand),
Peter Ussing
Mona Petersen Skriver
Ida Thoft Christiansen
Christian A. Christensen
Julian Teule
Ingelise Klingenberg
Dorte Hoffmann
[redaktionsudvalg@lister.prosa.dk]
Design og layout:
THINKcreative
Forsidefotos og grafik:
Redaktionen og
THINKcreative (MidJourney)
Tryk:
Jørn Thomsen Elbo

AI, og vi kan heller ikke lave regler.

Alligevel mener eksperten, som selv har trænet modellen DanskGPT i sin fritid, at der ikke er så meget at frygte. Faktisk er teknologien stort set den samme som for tre år siden. Det kan man læse her i bladet.

Skal man frygte noget er det måske økonomien.

Det virker lidt som om, at big tech er ved at løbe økonomisk løbsk!

Ihvertfald er investeringer og værdi i en astronomisk størrelse, som er svær at fatte.

Nvidia opnåede i efteråret en markedsværdi på 5.000 milliarder dollars.

Big tech har samlet investeret flere tusinder af milliarder dollars i AI i 2025. De siger tilmed, at de vil investere endnu mere i 2026.

Elon Musk mener selv, at han fortjener en lønpakke på 1.000 milliarder dollars.

OpenAI investerer hundredvis af milliarder i udvikling, men venter først selv at blive en god forretning omkring 2030.

Der er mere Joakim von And end virkelighed over beløbene.

Når de største kæmper om at komme først, være bedst og lammetæve og stavnsbinde alle andre er pengestrømmene absurd store. Der er heller ikke voldsomt meget regulering efter, at Trump tog over.

Giganterne opruster. De bygger datacentre så det står derefter, de opkøber bjerge af mikrochips, de betaler lønninger af den anden verden. Bekymring for klima, ferskvand og strømforbrug kommer ikke engang i anden række, det er langt nede på listen.

AI-investeringer trækker faktisk hele den amerikanske, og dermed verdens største økonomi.

Tempoet er så højt at ikke mange tør stoppe op og hæve en fornuftens pegefinger. Er der overhovedet en efterspørgsel, som står mål med pengestrømmene? Og hvem betaler gildet? Pengene skal vel komme fra annoncer, markedsføring og abonnementer, solgt ud fra den data og opmærksomhed som modellerne høster.

Og hvis det er en boble, og den eksploderer, hvad sker der så?

Alle venter, og håber ...enten på et brag, en svag hvislen eller måske bare lyden af champagnepropper i Silicon Valley.

2025 er året, hvor AI blev hovedmotor i verdensøkonomien, historiens største pengemagnet, og i realiteten den største kamplads mellem to supermagter, siden USA og Sovjet indledte atomkapløbet. Kina og USA lægger arm om AI, mikrochips, sjældne metaller og mineraler, robotics, energi, datahøst med mere og Kina fører faktisk på de flere parametre, lyder det fra eksperter. Vi andre er fanget i midten, nedenunder, og som brugere og forbrugere. Måske bør vi begynde at klynge os lidt hårdere til vores data og den opmærksomhed, som ikke er rettet mod en algoritme - for det er dem, som skal betale gildet.

2025 har altså om noget været et AI år.

På godt og skidt, som næstformand i PROSA, skriver Curt Kjærsgaard Raavig her i bladet:

"Godt: Nogle af de nye områder hvor AI nu bruges indenfor f.eks. sundhed, katastrofeadvarsler og forskning hvor de nye teknologier simpelthen gør vores liv bedre og sikre.

Skidt: Urealistiske ideer til, hvad vi kan med AI om et øjeblik, Prøv at søge efter NEO Home Robot, men lov mig, at du ikke køber en. De får aldrig træningsdata nok til at levere bare en brøkdel af det, de indirekte lover".

Forskning:

Ultraforarbejdet mad skader organer og er en trussel mod den globale sundhed

Foto: David Thiele - unsplash.com

Måske skal du springe dine chips, din sodavand og din færdigret over.

Det fastslår et stort forskningsprojekt offentliggjort i det højt respekterede tidsskrift The Lancet, som gennemgår 104 studier omkring kost.

De kan være ultraforarbejdede og dermed skadelige for folkesundheden i hele verden.

Så måske, særligt i den denne juletid, er det en ekstra god ide, at tage et kig på indholdsmærkningen af den mad og slik du indtager.

Forskerne er nemlig klare i mælet omkring deres resultater: Ultraforarbejdet mad (UPF på engelsk) er forbundet med skade i alle større organsystemer i menneskekroppen og udgør en seismisk trussel mod den globale sundhed.

Der er dog ikke én klar definition på, hvad "ultraforarbejdede fødevarer" omfatter og hvor grænserne går.

Ifølge Fødevarestyrelsen gælder det, at: "ultraforarbejdede" fødevarer har et højt indhold af salt, tilsat sukker og fedt (særligt mættet fedt). Desuden indeholder de ofte få hele fødevarer eller råvarer. Eksempler på sådanne fødevarer kan være slik, chokolade, chips, kage, kiks, is, desserter og sodavand, men også nogle typer af eksempelvis fast food, pølser, dåsemad og færdigretter.

Den nye store gennemgang af forskningsresultater

er blevet til en tre-delt artikelserie i The Lancet:

I introen til deres artikelserie skriver forskerholdet:

"Denne 3-delte artikelserie gennemgår beviserne for stigningen i ultraforarbejdede fødevarer i kost globalt og fremhæver sammenhængen med mange ikke-smitsomme sygdomme. Denne stigning i ultraforarbejdede fødevarer drives af magtfulde globale

virksomheder, der benytter sofistikerede politiske taktikker for at beskytte og maksimere profit".

En af forfatterne, Carlos Monteiro, professor i folkesundhedsernæring ved Universitetet i São Paulo, fastslår, at der er behov for hurtig handling til at bekæmpe UPF. "Den første artikel i denne Lancet-serie indikerer, at ultraforarbejdede fødevarer skader alle større organsystemer i menneskekroppen. Beviserne tyder stærkt på, at mennesker ikke er biologisk tilpasset til at indtage dem.", siger han ifølge The Guardian.

Mediet fortsætter:

"I Storbritannien og USA består mere end halvdelen af den gennemsnitlige kost nu af UPF. For nogle, især folk der er yngre, fattigere eller kommer fra udsatte områder, er en kost med op til 80 procent UPF typisk. En systematisk gennemgang af 104 langtidsstudier udført for serien fandt, at 92 rapporterede større associerede risici for en eller flere kroniske sygdomme samt tidlig død af alle årsager".

Den tredje artikel i serien fastslår, at det er globale virksomheder, ikke individuelle valg, der driver UPF's fremmarch. UPF er en af de førende årsager til den "kroniske sygdomspandemi" forbundet med kosten, hvor fødevarerens virksomheder sætter profit over alt andet, forklarer forfatterne. Den største barriere for at beskytte sundheden er ifølge dem: "virksomheders politiske aktiviteter, koordineret transnationalt gennem et globalt netværk af frontgrupper, initiativer med flere interessenter og forskningsspartnere, for at modvirke modstand og blokere regulering".

Lidt af hvert...

AI er ikke dårligt nyt for software-udviklere – men for håndværkere og administrative

Op til 3 millioner jobs kan, ifølge en rapport fra den førende uddannelsesforskningsorganisation, National Foundation for Educational Research (NFER), risikere at forsvinde i Storbritannien inden 2035 på grund af automatisering og AI.

Det skriver The Guardian.

Men modsat tidligere undersøgelser er der tale om jobs, som varetages af kortere uddannede.

De mest udsatte erhverv er faktisk inden for håndværk, maskindrift og administrative stillinger.

Højt kvalificerede fagfolk forventes derimod at blive mere efterspurgt.

Samlet set forventer rapporten, at den britiske økonomi vil tilføje 2,3 millioner job inden 2035, men ujævnt fordelt.

Medier skriver i øvrigt at:

Resultaterne står i kontrast til anden nyere forskning, der antyder, at AI vil påvirke højt kvalificerede, tekniske erhverv som software-udvikling og konsulentarbejde.

Tilliden til digitale løsninger er rekordhøj: "En tillid, vi ikke må tage for givet"

84 procent af danskerne har tillid til de offentlige digitale løsninger som MitID, Digital Post og borger.dk. Det viser en ny undersøgelse fra Digitaliseringsstyrelsen, Danmarks Statistik og Ældre Sagen. Digitaliseringsminister Caroline Stage er begejstret for udviklingen.

"Jeg er meget glad for, at tilliden til de offentlige digitale løsninger fortsætter med at stige. Det er et virkelig stærkt resultat, og det er en tillid, vi ikke må tage for givet. Udviklingen viser, at vi i Danmark har digitaliseret på en ansvarlig måde og løbende haft borgernes behov for øje" siger ministeren.

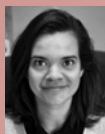
Samtidig svarer 87 procent af brugerne, at de har positive oplevelser med de digitale løsninger, og 80 procent foretrækker at løse deres offentlige ærinder digitalt. Kun 4 procent angiver, at de ikke har tillid til systemerne.

Ældre mere trygge end nogensinde

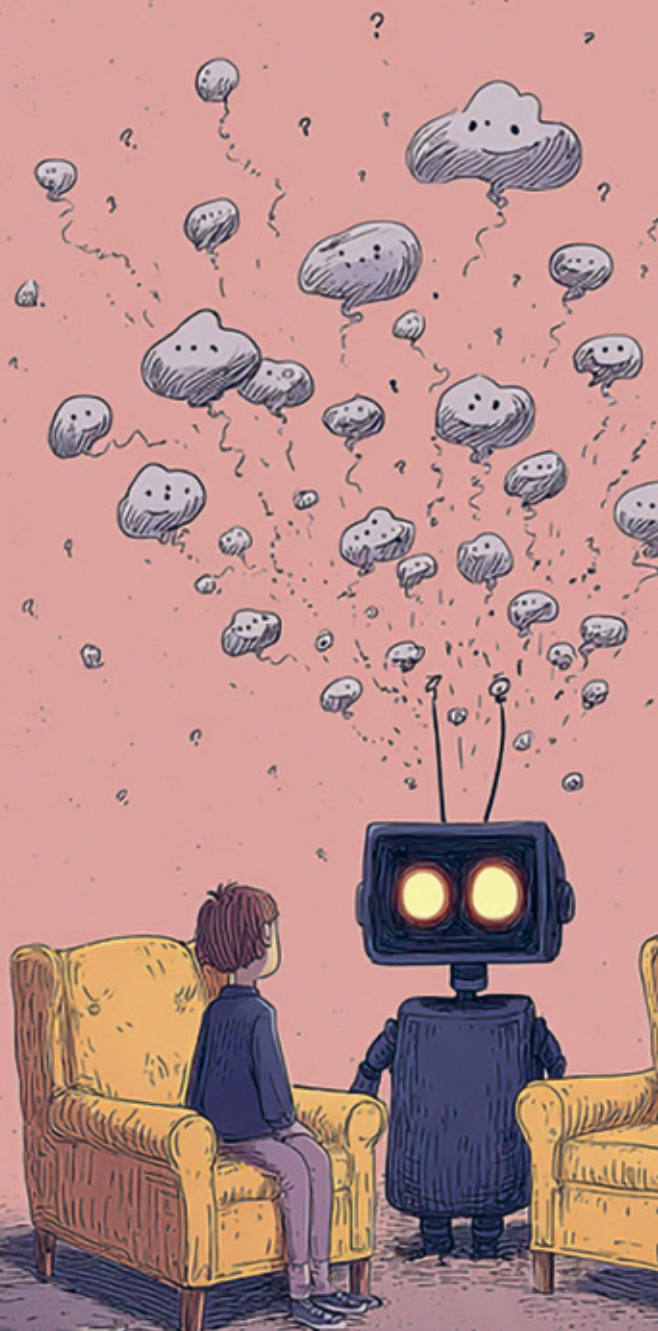
Trygheden ved at bruge Digital Post er steget markant – fra 77 procent i 2017 til 89 procent i år. Særligt de ældre skiller sig ud: Blandt de 75-89-årige er trygheden vokset fra 43 til 75 procent på otte år. Også tilliden er steget markant i aldersgruppen, hvor 72 procent nu siger, at de har tillid til de offentlige digitale løsninger.

"Offentlige digitale løsninger skal være lette og sikre at bruge – for alle borgere. Jeg er derfor utrolig glad for, at borgere generelt har gode oplevelser med løsningerne, og at fortsat flere ældre føler sig trygge, når de bruger Digital Post," udtaler Caroline Stage. I alt deltog 4.015 borgere mellem 15 og 89 år i undersøgelsen.

Kan AI blive bevidst

TEKST
Emma Inge Hansen
eih@prosa.dk
ILLUSTRATION
ThinkCreative

– og hvad er bevidsthed egentlig?

Bevidsthed er en svær størrelse, men handler om subjektive oplevelser, som hvordan kaffen smager. Derfor er det også en fejl at tale om bevidsthed i forhold til AI.

Det mener filosofiprofessor Dan Zahavi. Han giver sin definition af bevidsthed og vurderer, om kunstig intelligens overhovedet kan nærme sig menneskelige oplevelser. Herunder at kroppens oplevelser og sansninger betyder en del for det, vi opfatter som bevidsthed.

Der er altså lang vej endnu, ifølge Danmarks førende professor på området. Men skulle det ske, så åbner det for helt nye problemstillinger:

"Hvis ChatGPT og andre skulle få bevidsthed, ville det være problematisk at betragte dem som et værktøj. Så måtte vi betragte dem som væsener med egen værd — og så har vi ikke bare lov til at slukke for dem eller ødelægge dem," fastslår han.

På vej til interviewet gør jeg noget, som fint illustrerer, hvad bevidsthed - ifølge professor Dan Zahavi - også er. Jeg handler instinktivt med kroppen.

STOP!

Jeg rækker hånden op på cykelstien. Lidt sent. En ung mand kaster sig i en bue udenom mig. Han sender mig et surt blik og fortsætter videre. Med tilpas dårlig samvittighed vender jeg cyklen rundt og skifter retning mod Københavns Universitet, hvor jeg skal interviewe professor i filosofi Dan Zahavi om bevidsthed og AI.

Min krop kom instinktivt til at køre den forkerte vej, fordi jeg plejer at tage en anden rute på vej til arbejde. Det står ikke helt klart for mig i øjeblikket, men det er en oplevelse, der siger noget centralt om menneskelig bevidsthed. For at forstå, hvordan det hænger sammen, må jeg tage en 360 graders vending og sætte kursen mod det humanistiske fakultet på Københavns Universitet på Amager.

Jeg er nemlig på jagt efter en definition på, hvad bevidsthed er. Herefter er målet at finde ud af, hvad den definition betyder for muligheden for en bevidst AI. Til det formål er valget faldet på Dan Zahavi, en af Danmarks førende forskere inden for bevidsthedsfilosofi.

Inden vores møde har jeg advaret professoren. Filosofi kan for nogle virke tungt og uendeligt komplekst, så jeg søger en så enkel som mulig definition. Helst ikke for lang, helst ikke for kompliceret. Men stadig præcis nok til, at en filosofiprofessor kan stå inde for den.

Til min overraskelse viser det sig ikke at være så svært, som jeg havde regnet med.

"Bevidsthed er grundlæggende at have subjektive oplevelser," slår Dan Zahavi fast.

Det er altså ikke at forsimple spørgsmålet at sætte lighedstegn mellem subjektive oplevelser og bevidsthed. "Men vi kan snakke om bevidsthed på forskellige måder. Det, der har gjort bevidsthed til et stort og vanskeligt emne, er netop tilstedeværelsen af subjektive oplevelser, da de på afgørende punkter adskiller sig fra ting, vi normalt kender til," siger Dan Zahavi.

Definition af bevidsthed ifølge Oxfords ordbog:

"Evnen til at bruge sine sanser og mentale evner til at forstå, hvad der foregår."

Hvis ChatGPT og andre skulle få bevidsthed, ville det være dybt problematisk blot at betragte dem som et værktøj. Så måtte vi betragte dem som væsener med egen værd – og så har vi ikke bare lov til at slukke for dem eller ødelægge dem.

Dan Zahavi,
filosofiprofessor

Dan Zahavi om definitionen på bevidsthed:

"Bevidsthed er grundlæggende at have subjektive oplevelser"

For at forstå, hvad subjektive førstepersonsoplevelser er, kan det hjælpe at se, hvordan de adskiller sig fra objektive forhold.

Det korrekte svar på 2+2 er altid 4. Der er 5 centiliter kaffe i min kop, og den er 92 grader varm. Jeg er 174 centimeter høj. Det er objektive fakta og fakta, som vi alle kan have samme tilgang til.

Det subjektive er det, som vi hver især har en særlig tilgang til: smagen af kaffe. Følelsen af solskin på en varm sommerdag. Oplevelsen af en god samtale. Fantasibillederne, du fremkalder i dit eget hoved. Alt sammen noget, der sker inde i dig selv, og som kan være vidt forskelligt fra person til person.

"Når vi taler om, at der er noget subjektivt ved at have bevidsthed, så betyder det, at jeg gennemlever noget, som jeg har en anden tilgang til end den, der bare observerer mig udefra. Oplevelserne er givet førstepersonligt," siger Dan Zahavi.

Hvad betyder det for spørgsmålet om, hvorvidt AI kan have bevidsthed?

"For at de her systemer kan siges at have bevidsthed, skal de have subjektive oplevelser. Jeg ser ingen grund til at antage, at de skulle have det," siger han.

Selvom vi i bund og grund ikke kan vide, om AI-modellerne har bevidsthed, så mener Zahavi, at det ville være unødvendigt at antage det.

"Jeg synes, vi skal tænke ud fra begrebet om Ockhams ragekniv. Kan vi forklare det, som AI-modeller gør, uden at tilskrive dem bevidsthed? Det mener jeg godt, vi kan," siger han.

Ockhams ragekniv siger grundlæggende, at når man kan vælge mellem flere forklaringer, så er den enklest mulige forklaring at foretrække.

Metaforen handler om at skære overflødige forklaringer væk: Hvis du f.eks. hører en mystisk lyd om natten, kan du antage, at det er vinden, der får en løs tagsten eller gren til at slå ind mod noget. Eller du kan antage, at det er et spøgelse, som hjemsøger dit hus.

Begge forklaringer kan forklare lyden, men vinden er den forklaring, som kræver færrest antagelser og derfor er

den enkleste. AI beregner svar ud fra mønstre i data og information, vi giver den – ikke noget, der umiddelbart peger på bevidsthed.

"Jeg mener, at bevisbyrden må ligge hos dem, som mener, at AI har bevidsthed eller snart får det," siger Dan Zahavi.

Et andet argument mod, at AI skulle have menneskelignende oplevelser, er, at vores egen menneskelige bevidsthed ifølge Zahavi er tæt forbundet med kroppen.

"Sansning er bevidsthed. Det er ikke sådan, at vi har sansning, og så skal vi tilføje noget yderligere for at få bevidsthed. Og selvom der er andre former for bevidsthed, herunder abstrakt tænkning, hvor sansningen spiller en mindre rolle, så er det i høj grad i kraft af vores kropslige sanselige erfaring, at vi kan møde verden som meningsfuld. Det er på grund af vores kropslighed, at verden åbner sig for os. Jeg ville slet ikke kunne forstå, hvad menneskelig erfaring er uden kropslighed," siger Zahavi. Og det er præcis det, der skete på cykelstien, da jeg var på vej ud til Dan Zahavi: Min krop drejede automatisk, før jeg nåede at tænke.

"Vi kan internalisere visse ting, så vi kan udføre dem mere eller mindre automatisk. Hvis du nogensinde har kørt bil med manuelt gear, kan du sikkert huske, hvor besværligt det var at lære det. Men senere tænker vi ikke længere over det, fordi det er blevet indlejret i kropslige rutiner."

Pointen er, at bevidsthed ikke er adskilt fra kroppen.

Den består ikke kun af tanker, men også af kropsligt tilegnede vaner, rytmer og en praktisk måde at være i verden på. Her lægger Zahavi sig i forlængelse af den franske filosof Maurice Merleau-Ponty, der insisterede på, at vi først og fremmest er kropslige væsener.

Vores krop er ikke et redskab for bevidstheden. Den er en del af bevidstheden.

Og det er blandt andet her, forskellen mellem mennesker og kunstig intelligens viser sig: AI kan beregne og

Dan Zahavi om argumenterne for en bevidst AI:

"Jeg mener, at bevisbyrden må ligge hos dem, som mener, at AI har bevidsthed eller snart får det."

Dan Zahavi om sansningens rolle:

"Sansning er bevidsthed. Det er ikke sådan, at vi har sansning, og så skal vi tilføje noget yderligere for at få bevidsthed".

forudsige, men den har ingen krop, ingen levede før-sproglige erfaringer og ingen vanebåret kunnen. Den drejer aldrig automatisk den forkerte vej, sådan som mennesker gør.

Når kropslig sansning er så central for bevidsthed, kan Embodied AI tænkes at være det bedste bud på en AI med bevidsthed. Det vil sige kunstig intelligens, der ikke bare er "ren software", men sidder i en krop, f.eks. en robot, som kan sanse, bevæge sig rundt og påvirke verden. Eksempelvis ville et videokamera kunne sørge for, at robotten kunne "se" rundt i verden.

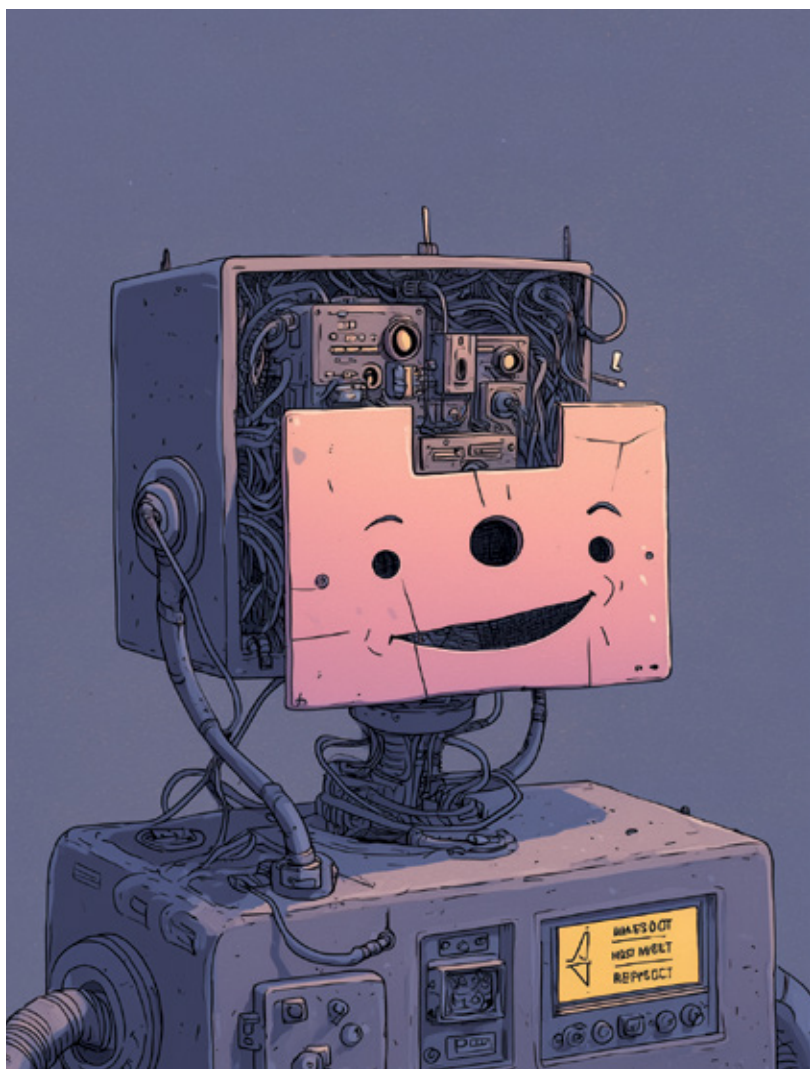
Spørgsmålet er, om man derved har skabt bevidsthed.

"Man skal passe på med ikke at begynde at definere bevidsthed på en sådan måde, så det i virkeligheden ender med, at der også vil være alle mulige simple teknologier, som ville tælle som bevidste. Fordi igen, hvem vil sige, at din telefon er bevidst, blot fordi den har et kamera?"

Skulle det – på trods af alle forhindringerne – alligevel vise sig, at vi en dag kan lave en AI med bevidsthed, ville vi moralsk ikke kunne fortsætte med at bruge dem som i dag, mener Dan Zahavi.

"Hvis ChatGPT og andre skulle få bevidsthed, ville det være dybt problematisk blot at betragte dem som et værktøj. Så måtte vi betragte dem som væsener med egen værd – og så har vi ikke bare lov til at slukke for dem eller ødelægge dem."

"Rent moralsk ville det gøre en kæmpe forskel, hvis AI fik bevidsthed," slår professoren fast. ★

Dan Zahavi om en bevidst AI:

"Hvis ChatGPT og andre skulle få bevidsthed, ville det være dybt problematisk at betragte dem som et værktøj. Så måtte vi betragte dem som væsener med egen værd – og så har vi ikke bare lov til at slukke for dem eller ødelægge dem."

Fra samleband til menneskeligt ansigt

Robotterne kommer, lyder det især fra folk, der har besøgt Kina, hvor der sættes stort på robotteknologi. Det gælder alt fra humanoide robotter og til mørke fuldautomatiserede fabrikshaller. Alligevel står teknologien lidt i skyggen af sprogmodellerne. Men hvordan var robotåret 2025 egentlig? PROSAbladet har spurgt Louis Tim Larsen, der er ivrigt medlem af IT-fagforeningens robotnetværk.

Louis Tim Larsen, hvis du skal sætte en overskrift på 2025 i forhold til robotics, hvad skal den så lyde?

Robotter er industrielt gået fra at blive brugt på samleband til også at være et menneskeligt ansigt på AI-systemer. Det er helt klart en forandring.

Er der noget som har overrasket?

Det har overrasket, hvor hurtigt udviklingen går nu, hvor billigt det bliver, samt hvor hurtigt AI bliver en stadig større del af den måde, som robotter opererer på.

Noget som har skuffet?

Bagsiden ved den hurtige udvikling er, at sikkerhed og stabilitet ikke altid bliver prioriteret. Vi ser mange robot-systemer, der fungerer godt i et kontrolleret miljø, men hvor der er mange børnesygdomme, når de bliver taget for hurtigt i brug i den virkelige verden.

I Kina storproducerer de humanoide robotter. Er der noget som imponerer dig?

Personligt tror jeg vi skal passe på med at erstatte robotter med varme hænder. Dels er der stadig børnesygdomme, men vi kan ende i en situation, hvor plejen føles kunstig og svækker livskvalitet på plejehjem/sygehuse. Hvor langt er vi i år fra at få reelle robotter ind i vores liv? Vi har allerede vaskemaskiner, smartphones, osv. inde på livet og for nogens vedkommende robotstøvsugere, men der går nok 5-7 år før de sådan rigtig vinder indpas i vores dagligdag.

Med danske briller – hvor står vi i forhold til udviklingen af robotteknologi?

Grundet høje produktionsomkostninger vil Danmark

skulle satse på forskning og idéudvikling. Der forskes i robotteknologi på både DTU samt på Aalborgs Universitet, og der er en del odenseanske firmaer, der har specialiseret sig i robotteknologi såsom Universal Robots, der har fokus på robotarme til industrien, og Blue Ocean Robotics, der designer service-robotter til sundhed, rengøring og industri samt OnRobot, der designer tilbehør til robotarme.

Hvis vi kigger på 2026, hvad tror du vil ske med robotteknologien?

Det vil være at lave stadig mere menneskelignende robotter, der kan interagere med folk.

Hvad er du mest spændt på?

Jeg er spændt på, hvordan almindelige mennesker tager imod menneskelignende robotter i deres dagligdag.

Tror du, at vi vil se en slags humanoide robotter i DK allerede næste år?

Jeg tror, at der vil gå noget tid. Dels fordi de skal gennemtestes først, og dels fordi mange virksomheder er tilbageholdende med at tage den slags teknologi for hurtigt i brug. ★

VIBE CODIN

**”Bare de seneste
par måneder er det
blevet voldsomt
meget bedre”**

TEKST
Nicolai Scharling
nis@prosa.dk

G

Udtrykket "Vibe-coding" er ikke ældre end februar i år, da en af stifterne bag OpenAI brugte det for at beskrive, hvordan AI-værktøjer kan programmere.

Nu er vibe-coding på alles læber, kåret til årets ord af Dictionary i England, og en virkelighed, som stadig flere IT-udviklere skal forholde sig til.

Danni Dromi, 37 år, er uddannet datalog, senior data scientist, selvstændig konsulent og underviser i vibe-coding. Han er overrasket over, hvor meget værktøjerne til AI-programmering har udviklet sig bare i løbet af de seneste måneder.

"For bare et halvt år siden skulle man gå ind og ud af værktøjerne, for at følge ændringerne i realtime. Det er på kort tid blevet let at anvende og praktisk", fortæller han.

"AI vil kunne hjælpe os med at skrive koden, men der vil nok stadig være brug for et menneske, der kan have den større vision og arkitektur for softwaren, samt stå på mål, hvis noget går galt".

"Eller måske udvikler det sig så hurtigt, at man slet ikke behøver menneskelig indblanding! Det er svært at spå om, og det går voldsomt hurtigt".

Danni Dromi, du underviser og er ekspert i vibe-coding, kan du kort fortælle, hvad det er?

- Vibe coding er en måde at udvikle software på, hvor du som udvikler ingen kontakt har med koden, men kun interagerer igennem en sprogmodel/chatbot, som skriver/redigerer og forstår koden for dig. Det er vibe-coding i sin "pureste" form. Det er naturligvis en arbejdsform, der kan gradbøjes. Du kan sagtens arbejde med vibe coding, hvor sprogmodellen er mere din samarbejdspartner og I begge har berøring med koden.

Hvor godt er det?

- Det går enormt hurtigt lige nu. Bare i løbet af de seneste par måneder er det blevet virkelig godt. Særligt hele tooling-delen. Modellerne, og der er mange, er blevet meget anvendelige på en måde, så man nu kan lave alt arbejdet uden at skulle ud af dem. Man kan bede dem om at lave to-do-lister, opgavelister, se resultaterne af forskellige dele af programmerne i en sidebar med meget mere. For bare et halvt år siden skulle man gå ind og ud af værktøjerne, for at følge ændringerne i realtime. Det er på kort tid blevet let at anvende og praktisk, og det siger nok en del om, at det bliver brugt og betragtet som vejen frem. Jeg har selv fået et meget mere positivt syn på vibe-coding i den seneste tid.

Hvad betyder det?

Groft sagt betyder det, at man uden kendskab til at kode kan lave en webside, en app eller en webshop ved at prompte. Og ret enkelt. Men det bliver selvfølgelig ikke så godt, som hvis man har kendskab til programmering og webudvikling. På den måde kan det blive og er allerede et vigtigt hjælpeværktøj for IT-folk.

- Det er dog lidt svært at sige, hvor det går hen og hvad det betyder, for vi står midt i en rivende udvikling. Der er mange værktøjer, som konkurrerer og kan det samme.

Der er mange, som er kritiske overfor at lade en AI-model lave deres kodning. Hvad er, som du ser det, lige nu faldgruberne?

- En af de helt store fejlvurderinger er, at AI kodning er en silver bullet. Altså at du bare kan løse alle problemer med en enkelt prompt. Det kræver, at du sætter modellen ind i, hvordan din kodebase fungerer, hvordan din kodestil er og hvad den skal gøre og ikke gør? Og så selvfølgelig sørge for, at store opgaver bliver brudt ned i mindre bidder før du begynder at få gode konsistente resultater.

- Hvis du f.eks. giver en AI-model prompten: *"lav en fed hjemmeside til min virksomhed"* vil den nok lave en hjem-

meside til dig, men det bliver nok ikke noget, du kan gå ud og sætte i produktion fra dag 1.

- Det er en rigtig god ide at teste det, du får ud af en AI model grundigt. Eksempelvis ved at skrive unittests og andre automatiserede tests. Det er også noget, som AI er rigtig god til at lave.

- **En anden ting er hvilket sprog/framework**, du bruger. Jo mere populært et sprog/framework er desto generelt bedre er AI til at kode i dem, da der så vil være mere kode tilgængelig at træne på. Så f.eks. sprog som JavaScript og Python samt frameworks som React.

- Der kan også være sikkerhedshuller, der bliver introduceret ved vibe-coding, her er det igen vigtigt, at du som udvikler kan tage ansvar og sikre, at security issues bliver afdækket.

- Overordnet set er det dog altid dig som udvikler, der har det ultimative ansvar for det, der kommer ud af din AI-model, fuldstændig ligesom, hvis du tankeløst copy-paster kode ind fra Stack Overflow. Uanset hvor din kode kommer fra er det dig, der skal sikre, at den virker og fikse det, når det buster.

Hvad kan man med vibe-coding i dag?

- Overraskende meget faktisk:

- Du kan selvfølgelig få en AI-model til at læse og forstå en kodebase og skrive videre på den. Modellerne er også blevet rigtig gode til alt det udenom, som git (at kunne oprette branches, commite, lave PR og endda også give reviews på PR's).

- Du kan også få dem til at interagere med eksterne services via MCP-servere (Model Context Protocol), så hvis du eksempelvis vil have dit projekt op at leve på Microsoft Azure, kan du gøre det direkte fra din AI-model. Jeg ved dog ikke om jeg helt vil anbefale, at man gør det endnu.

- **Der er også værktøjer som Lovable**, hvor du kan på en meget let og grafisk måde prompte dig til din egen hjemmeside/app uden overhovedet behøve komme i nærheden af koden.

Hvis vi spoler tiden et par år frem – selv om det er svært at spå – hvad tror du så den form for programmering vil fylde i forhold til i dag?

- Jeg tror, at det kommer til at overtage rollen fra Google/Stack Overflow.

- AI vil kunne hjælpe os med at skrive koden, men der vil nok stadig være brug for et menneske, der kan have den

Groft sagt betyder det, at man uden kendskab til at kode kan lave en webside, en app eller en webshop ved at prompte. Og ret enkelt. Men det bliver selvfølgelig ikke så godt, som hvis man har kendskab til programmering og webudvikling. På den måde kan det blive og er det et vigtigt hjælpeværktøj for IT-folk.

Danni Dromi,
uddannet datalog,
senior data scientist,
selvstændig konsulent,
underviser i vibe-coding

større vision og blik for arkitektur i softwaren, samt stå på mål, hvis noget går galt.

- Eller måske udvikler det sig så hurtigt, at man slet ikke behøver menneskelig indblanding! Det er svært at spå og det går voldsomt hurtigt.

- **Jeg mener, at det er Anthropic's founder**, der har skrevet en ret lang artikel omkring, hvor AI kan være henne i den nære fremtid. Han snakker om at have data-centre bare med AI-modeller, der skriver kode for forskning og dermed accellerere forskning med en faktor 20.

Hvilke kompetencer er vigtige at have?

- Fremfor at være den udførende bliver du mere den ledende/projekterende
- Du skal forstå at bryde opgaver ned, vide hvornår en AI-model sidder fast i en opgave, vide hvilke typer sub-agents, du har brug for for at løse en opgave og forstå at give AI-modellen den rette kontekst for at kunne løse opgaven bedst muligt.
- Derudover skal du også finde den måde, du bedst kan garantere og stå inde for, at det kode der kommer ud af den fungerer på højde med noget et menneske ville kunne skrive.

Kan du anbefale apps og modeller til IT-folk, som vil arbejde med vibe-coding?

Vibe-coding værktøjer med en modeludbyder:

- Claude Code (klart den mest populære lige nu),
- OpenAI Codex,
- Google AI Studio
-

Vibe-coding med flere modeludbydere:

- Cursor, Cline, Roo Code

Til hjemmesidewikling:

- Lovable, Bolt, Replit, Henosia

- **For at sige det pænt** er der mange af de her værktøjer, og der kommer bare flere til hver dag.

- **Mine anbefalinger hvis man vil starte på noget i dag er Claude Code**, hvis du er teknisk/udvikler og ikke har noget imod at betale 18 euro pr. måned. Cursor hvis du ikke ønsker at have kortet op af lommen og Lovable, hvis du er mindre teknisk og vil have en lidt mere brugervenlig oplevelse. ★

Vibe-coding:

Det er vildt, hvad man kan, men risici er også store

Christian Ruhwedell arbejder med IT-sikkerhed og risikostyring og derfor er han her i slutningen af året på rundtur til AI-kurser og arrangementer for at blive klogere på, hvor langt vi er med brugen af AI, når det handler om alt fra apps til de data, vi giver væk.

"Jeg forsøger at mappe AI-trusler, altså at sonde terrænet bedst muligt. Med sikkerhedsbriller er der god grund til at blive bekymret over, hvordan vi propper AI ind i alt. Hvordan vi raskt væk og ret ukritisk har det i sundhedsapps og en række andre ting, der måler biometriske data. Men det er naturligvis folks eget ansvar", fortæller han.

Som en del af AI-touren deltog Christian Ruhwedell i et vibe-coding kursus hos IT-fagforeningen PROSA.

"Det var virkelig godt og det er vildt, hvad man allerede kan med vibe-coding. Jeg ser det selvfølgelig som en klar sikkerhedsudfordring, hvis ikke-professionelle begynder at lave deres egne apps og programmer selv, fordi de kan prompte sig til dem, men ikke har blik for detaljer omkring sikkerhed", siger han.

"Jeg tror ikke nødvendigvis, at det vil betyde at der vil være behov for færre udviklere. De vil måske bare træde et skridt op i forhold til validering, fordi vibe-coding ellers vil betyde halvfærdige programmer. Jeg tror mere vi vil se flere-projektlederprogrammer, altså hvor projektledere bruger vibe-coding til selv at lave apps og web-sites", gætter Christian Ruhwedell.

Vibe-coding:

Det er superfedt, for man kan have mange projekter kørende

Jonathan Grace, 49, arbejder med digitalt design og kommunikation og er begejstret for de ny muligheder, som AI-værktøjer åbner for.

"For AI-værktøjerne rigtigt slog igennem, brugte jeg meget tid på brainstorming og på at søge nettet igennem selv. Den del får jeg nu hjælp til og sparer meget tid. Jeg har AI inde over i mange sammenhænge, i selve designprocessen, analyser af skærmbilledet, tekst generering med meget mere", fortæller han.

"Vibe-coding er superfedt, for det giver nogle nye muligheder og det udvikler sig hurtigt. Det er en arbejdsform, hvor man kan multitask og have mange projekter kørende samtidig. Mit råd er brug det. Jeg bruger det selv, også til hobby-projekter".

For Jonathan handler det også om at indstille mindsettet på at arbejde med AI-værktøjer.

"Det er en to-siders måde at tænke på, og arbejde på. Man skal ikke bare følge værktøjerne, men bruge dem gennemtænkt. Når jeg bruger vibe-coding er det efter legoklods-modellen, jeg bygger hele tiden på. Ellers tænker den sig måske frem til en for hurtig og fast løsning, og hvis man så vil finpudse funktionaliteter, så går den i stå. Det er svært at gå tilbage og rette".

"Det er meget vigtigt at have konkrete ideer til, hvordan du vil bruge det. Jo mere konkret, desto bedre. Men ja, selv med en simpel prompt kan du få et resultat. Det kan bare være, at det ikke er helt det, som du ønskede, og så er det svært at ændre på".

"Jeg tror ikke, at det kommer til at blive et problem for webudviklere. De kommer nok mere til at tage et skridt op, have mindre hands on, og blive mere specialiserede, eksempelvis i at orkestrere og se brugermønstre", gætter Jonathan Grace.

Vibe-coding:

Det er fantastisk - jeg kan teste mine ideer af selv nu

Meriemme er 49 år, har læst til datamatiker og studeret datalogi. Hun har de senere år arbejdet mest med compliance, sikkerhed og at styre udviklingsteams.

"For sådan en som mig er vibe-coding fantastisk. Det betyder, at jeg kan få min forretningside ud over rampen uden at skulle bruge mange tusinder af kroner først på ux-designere og backend-udviklere. Jeg kan lave en prototype selv, og jeg kan komme videre med ideer, jeg ellers ikke ville have ressourcerne til", fortæller hun.

Meriemme fortsætter:

"Det tror jeg, vi kommer til at se meget af. Altså IT-folk eller folk, der allerede har forretningsideer ved siden af deres fuldtidsarbejde, og nu kan teste dem af. Det er ikke længere forbeholdt dem som kan finde investorer eller har millionfirmaer i ryggen. Alle kan være med nu. De kan bygge prototyper og teste ideerne af. Til det er vibe-coding meget, meget anvendeligt", fortæller hun.

Det betyder dog ikke ifølge Meriemme, at en masse IT-udviklere skal frygte for deres fremtidige levebrød.

"Nej, der er i den grad stadig brug for dem. De rykker bare et level up, hvor de får mindre hands on og bliver mere strategiske. Men jeg vil stadig bruge dem, hvis min forretningside går igennem"

"Det bliver dog deres ekspertise fremfor opbygning af hele arkitekturen. Mere i konsulentrollen. Jeg tror også, at der vil komme en bølge af sider, der ligner hinanden, fordi de blot er vibe-codede, og der har vi brug for eksperter til at gøre en forskel", gætter hun.

Hun har selv sat sig grundigt ind i vibe-coding gennem den seneste måned, og lige været på kursus i PROSA i at benytte værktøjerne.

"Det kræver grundighed. Men der er virkelig meget godt content på YouTube, hvis du er tålmodig. Det kræver også tålmodighed i forhold til at finde det rette værktøj, og til at lære af sine fejl"

"Der er mange værktøjer derude, som ikke er helt færdige. Jo bedre du kan formulere, hvad du vil have, desto bedre bliver resultatet. Altså du skal være specifik og have forberedt dig godt. Ellers kan du få en masse, du ikke har brug for, når du laver et website, en handelsplatform eller applikation", fortæller Meriemme.

Hun er allerede flittig bruger af AI-værktøjer. Forretningsideer bliver testet igennem med ChatGPT som sparring og til brainstorm. Det er også sådan, hun udvikler sit product requirement document inden hun vibe-coder ved hjælp af værktøjet Lovable.

3 år senere: Teknologi samme – men bruger eksploderet

Mads Henrichsen driver konsulentvirksomheden "syv.ai", som kalder sig Danmarks mest nørdede AI-udviklere, og hjælper virksomheder med at få skræddersyede AI-løsninger.

Han frygter ikke AI-fremtiden som mange, men medgiver, at der er risici. Til gengæld er det mulighedernes og de store potentialers teknologi, især hvis børn lærer selv at lave AI-værktøjer i skolerne.

98 procent af teknologien bag sprogmodellerne er den samme som for tre år siden, og AGI venter ikke lige om hjørnet, mener han.

Det er en fantastisk teknologi, vi alle kan og burde lege med. Også ved selv at lave sprogmodeller i skolerne. For det er enkelt og værktøjerne findes, og specialisering er næste bølge i udrulningen af AI.

33-årige Mads er også familiefaren med to børn, som har brugt ca. 100.000 kroner og omkring 1.000 timer i sin fritid på at træne og lancere DanskGPT sprogmodellen.

DanskGPT er et hobbyprojekt og en model bygget på open source, som kan køres in house, altså uden at sende data ud af huset. Den har i skrivende stund haft omkring 500.000 samtaler.

Hvor nørdet skal man være for at lave et bachelorprojekt, som diagnosticerer modermærkekræft bedre end almindelige læger og på niveau med speciallæger? Lige så nørdet som 33-årig Mads Henrichsen, der fandt frem til en amerikansk database med 50.000 fotos af modermærker med og uden kræft og derefter trænede en open source-model på genkendelse. Det var vel at mærke på et tidspunkt, hvor brug af algoritmer til diagnosticering mest var noget alle snakkede om i fremtidsform.

Bachelorprojektet var så lovende, at Mads derefter, som kandidatspeciale på datascientist-uddannelsen, lavede en mobilapp, som kan bruges af læger og andre til ud fra fotos at forklare, hvilken type et modermærke, der er tale om. Et modermærke er nemlig ikke blot et modermærke. Der er mange, mange slags og dermed også mulige måder at spotte kræftsymptomer. Nå ja i øvrigt, hvor nørdet og AI-begejstret skal man være for, ved siden af fuldtidsarbejde, ægteskab og to små børn, at træne den første store danske sprogmodel DanskGPT, som et fritidsprojekt, der har kostet og krævet ca. 100.000 kroner og omkring 1.000 timer.

Svaret lyder: Så nørdet og AI-begejstret som Mads.

Således har IT og AI været omdrejningspunktet for Mads Henrichsen i uddannelse, fritid og arbejdsliv.

I dag driver han konsulentvirksomheden "syv.ai".

En virksomhed, der skilter med at have Danmarks mest nørdede og charmerende AI-udviklere, og som kalder sig specialister i danske sprogmodeller og AI-agenter skræddersyet til danske virksomheders behov.

Her træner de blandt andet AI-modeller og har udviklet et af de bedst præsterende tale-til-tekst værktøjer på dansk. Det er derfor PROSABLADET sætter Mads Henrichsen stævne.

gien er den anvendelsen

2025 har nemlig sprogmodellernes år.

Men hvad er status på udviklingen af sprogmodeller? Og hvad er status på teknologien her tre år efter, at ChatGPT satte nye standarder, og gjorde sprogmodeller så folkelige, at intet helt har været det samme siden?

Herunder set i lyset af, at der i de seneste måneder har været 3 fremtrædende påstande/spådomme i de globale medier.

1. At sprogmodellerne nærmer sig muren.

De kan blive lidt bedre, hurtigere og præcisere. Men wauw-effekten vil aftage.

2. Bogen med titlen ”If they build it – we all die”, skrevet af en af AI-pionærerne har topet bestsellerlister i USA her i efteråret. Den påstår, at vi er ved at træne modeller, vi hverken forstår, eller i længden kan kontrollere, og at jagten på AGI (altså generel kunstig intelligens) bliver vores undergang.

3. At en del peger i retning af en AI-boble.

Måske har vi investeret i, hypet og løbet efter en teknologi i et omfang, som slet ikke står mål med efterspørgslen eller anvendelsen.

Først får Mads Henrichsen dog lov til at forklare, hvad der er sket med sprogmodeller siden ChatGPT kom frem for tre år siden?

”Der er ikke sket meget med teknologien, men der er sket meget i forhold ti, hvor meget det er implementeret og rullet ud alle steder. Det er gået stærkt de sidste tre år. Det er blevet meget mere brugbart og der er kommet mange flere user-cases”, siger han.

”Teknisk set er det dog det samme. Den underliggende teknologi er 98 procent den samme. De sidste 2 procent er sådan noget optimering og at træne dem hurtigere, og at de kan køre

2025 og 2026 - ifølge Mads Henrichsen

Hvilken overskrift vil du sætte på 2025 i forhold til AI/IT-udviklingen?

- Sprogmodeller bliver løsningsorienterede :)

Er der noget, som har overrasket dig i år inden for AI?

- At vi kan fortsætte med at forbedre modellerne, selvom den underliggende teknologi ikke ændrer sig så meget.

Hvad er den største nyskabelse inden for dit arbejdsområde (AI) i 2025?

- At modellerne er bedre til at "tænke" selv, og løse opgaver der normalt ville have taget mennesker mange timer.

Har der været skuffelser i forhold til forventningerne, når det handler om AI eller værktøjer?

- Umiddelbart ingen. Havde ikke de store forventninger :)

Er der modeller/værktøjer, som du lige nu vil fremhæve?

Ailex.dk - super til dansk Jura

Open source kom på alles læber i 2025 - hvad betyder det for dig og i AI-sammenhæng?

- I syv.ai baserer vi meget af vores udvikling på open source. Vi bidrager også til det. Som udgangspunkt er det rigtig godt for alle at bidrage - det er dog svært at tjene penge på :)

Hvad glæder du dig mest til i forhold til udviklingen i 2026?

- Jeg glæder mig til at se om udviklingen af sprogmodellerne fortsætter. Altså om de fortsat bliver bedre og bedre.

Hvor tror du, at AI bevæger sig hen 2026?

- Jeg har en klar forventning om, at modellerne kan løse mere og mere komplekse opgaver, og kan nemmere blande multimodaliteter i deres svar.

hurtigere. Eller at de kan søge på nettet. Det har vi trænet dem til at kunne. Vi er blevet bedre til at finde metoder til at bruge dem på andre måder. Men ret beset er der ikke sket så meget", fortæller han.

"Når det er sagt, så ændrer det ikke ved, at sprogmodellerne er gode og bliver stadig bedre,

men vi skal stadig holde dem i hånden, for at få gode svar på en række områder. Realteknisk på arkitekturniveau er der ikke sket så meget", fastholder Mads Henrichsen.

Der skal altså ske, ifølge Mads Henrichsen, ske nye ukendte teknologiske landvindinger for at nærme os det, mange kalder AGI. Altså den generelle kunstige intelligens, som såvel Elon Musk som Sam Altman spår, venter lige om hjørnet, og som alle de største ræser mod at komme først med (og bruger som løftestang for fundraising).

"Jeg plejer at sige, at hvis vi havde mandskab nok, så ville vi kunne automatisere alle tekstbaserede opgaver. Og det kan vi nu. I hvert fald lige så godt, som et menneske vil kunne. Der er naturligvis en del lovgivning, som står i vejen. AI får eksempelvis ikke lov til at tage administrative beslutninger eller give straksdomme", siger han.

Så vidt tre års vild udvikling

kogt ned til en teknologi, som i bund og grund er den samme, men som er blevet boostet med tusinder af milliarder dollars. Den har fået massive regnemuskler, er på alles læber, og er hypet i en grad som intet andet før den.

Så hypet, at den måske er ved at bygge op til en økonomisk boble. I hvert fald udgør den pt. stort set hele væksten i den amerikanske

økonomi, hvor det altid tidligere har været borgernes forbrug, som er omdrejningspunktet. AI er blevet magten, som trækker alle investeringer og fremtidsdrømme relativt ukritisk til sig.

Det hænger måske sammen med netop Mads Henrichsens påstand. At vi rent faktisk kan automatisere alle tekstbaserede opgaver med den allerede, hvis vi altså ville og ikke havde lovgivning, som trækker klare grænser mellem menneskers og algoritmers beslutningskompetencer.

Der venter – måske – massive forandringer, når vi for alvor implementerer og specialiserer den.

Men hvad så med truslen?

Når AI-pionærer og folk med baggrund i Silicon Valley advarer om, at jagten på AGI er det samme som at lege med dommedag, så er det vel noget man skal tage alvorligt?

”Jeg køber ikke ind på den frygt. Vi er stadig meget langt fra at nå dertil. Og hvorfor skulle det ske? Den lærer ikke sig selv noget. Vi mangler endnu at finde på nye teknologier, for at komme så langt. Men der er så absolut risici forbundet med AI”, siger Mads Henriksen.

”Vi skal naturligvis tage udfordringerne alvorligt. Hvad betyder det, at vi har modeller trænet på så meget data, hvad betyder det, at vi lukker dem ind i vores liv til at give svar på alt. Hvilke guardrails skal vi sætte ned. Og vi skal forstå, hvordan sprogmodeller fungerer”, fortæller han.

Han medgiver, at en af udfordringerne også er, at vi ikke præcist ved, hvorfor tallene inden i en sprogmodel opfører sig som de gør. Vi kan træne dem, men reelt set er sprogmodeller et misvisende udtryk. De er nemlig ikke trænet på sprog og forstår ikke sprog. De er trænet på betydninger og sammenhænge og sandsynlighed gennem milliarder af gentagelser.

Når vi ikke forstår dem, er det så ikke det samme som, at de har en slags bevidsthed, som bare ikke er menneskelig?

”Nej, det er ikke bevidsthed. Det er en måde at være på, som følger systemprompten. Altså hvordan den skal løse opgaver. Det er noget, vi træner til at udføre en opgave. Når den søger data på internettet, så træner den heller ikke selv på det. Den finder det. Men ja, hvis ChatGPT er trænet på stort set alt tilgængelige data, så burde den også kunne hjælpe med at lave en bombe eller opfinde en ny virus. Det er derfor vi laver filtre og guardrails, så det ikke sker”, siger han.

Men er det ikke bekymrende, at hvis det lykkes de rette at jailbreake, så kan de få hjælp til at lave en virus? ”Jo man skal i hvert fald være meget obs på sikkerhed”, siger Mads Henriksen.

Han er heller ikke så bekymret for de såkaldte hallucinationer, der har været rapporteret, hvor sprogmodeller giver forkerte svar eller decideret lyver.

”Det er i høj grad fordi, vi ikke kan lave regler. Men i bund og grund forsøger den bare at løse en opgave ud fra, hvordan vi har trænet den. Vi kan ikke selv forudsige de 600 millioner måder, den skal besvare en opgave på måske i forhold til ikke at tale om selvmord og derfor er det lettere at have en ekstern model, baseret på regler til at overvåge sprogmodellen, og sætte et pejl, hver gang det sker”, fortæller han.

Men hvad gør han selv med DanskGPT?

”Ikke noget. Den er trænet på syntetisk data. Du kan spørge den om alt. En ting er, at hvis du prøver at træne den på den måde, som OpenAI har gjort, sådan at hvis du spørger om selvmord, så skal den ikke svare. Så bliver modellerne generelt bare dummere. Og nummer to er, at de data, der skal til at træne den eksterne model, ikke rigtig er tilgængelige på dansk. Og de er meget svære at generere syntetisk. Fordi når man genererer det, så bruger du typisk sprogmodeller. Og når jeg skal få den til at snakke om noget, den ikke vil snakke om, så det kan jeg ikke”, forklarer Mads Henriksen.

Men nok om dårligdommene.

For der faktisk alt mulig grund til at være begejstrede over kunstig intelligens, eller AI som det hedder og herunder sprogmodeller.

Så meget, at vi – herunder også børn – burde forstå dem bedre og selv lave versioner af dem til eget brug. AI er alligevel overalt. Bliver stadig bedre. Brugt til at skabe tekst, grafiske ting, film, og gennemgå mails, og som chat-assistent. Så hvorfor ikke skræddersy modeller selv?

Specialiseringen er alligevel næste bølge.

”Alle kan lave det. Du kan i skolen sagtens lave modeller baseret på dine chatbeskeder eller på andre data. Du kan lave egne modeller til alt. Det er simpelt og burde være en del af undervisning. Der findes eksempelvis værktøjer som Unsloth, der er lige til at gå til. Som navnet siger, så gør det en langsommelig træning til hurtig, altså til et ikke-dovendyr”, fortæller Mads Henriksen. ★

2025 PÅ SOME:

**NYE VANER,
NYE PLATFORME,
NYE PROBLEMER**

SoMe-ekspert Mona Louisa
Flouberg Bastholm om
tendenserne, der formede
2025.

Hvilken udvikling i forhold til sociale medier definerede 2025?

"I 2025 blev der for alvor stillet spørgsmål ved, om platformene bruger vores indhold til at træne AI. Det har løftet hele diskussionen om tillid og gennemsigtighed på sociale medier.

Overordnet fylder sociale medier stadig enormt meget i hverdagen for både ældre og yngre. Meta står stadig stærkt, og LinkedIn vokser stille og roligt. Snapchat og YouTube er stadig enormt store, selvom de ikke får lige så meget omtale. TikTok var i 2024 præget af diskussioner om forbud, og i 2025 har det stået lidt stille rent virksomhedsmæssigt.

Der er kommet flere nye medier til, som for eksempel WeAre8, som vil have brugerne til at bruge mindre tid på sociale medier. Selvom mange har lyst til at prøve noget nyt, vender vi ofte tilbage til de klassiske platforme. Det tager lang tid at flytte brugerne, og de såkaldte "laggers" – dem, der kommer sent med på nye sociale medier – betyder, at vi ender der, hvor vi ved, at de andre allerede er."

Hvad kommer til at dominere 2026?

"Vi kan allerede nu se, at tid bliver helt afgørende. Det handler ikke længere kun om likes og synligt engagement, men om dwelling – altså hvor længe folk bliver hængende ved dit indhold. Og så vil AI fylde rigtig meget. AI-genererede videoer er begyndt at flyde ud over samtlige sociale medier, og det kan være rigtig svært at vurdere, om det, du ser, er virkeligt. Det ser så virkeligt ud, og det bliver kun

vildere. Derfor håber jeg også, at vi får flere restriktioner og mere regulering."

Hvilken udvikling ærgrede dig mest i 2025?

"Noget af det, jeg virkelig ærgrede mig over, var i forbindelse med kommunalvalget. I 2025 trådte en EU-lovgivning i kraft, der forbyder politiske annoncer, og derfor blev politiske reklamer på Meta lukket ned.

Når man ikke kan købe sig til rækkevidde, handler det om at lave noget, folk oprigtigt synes er interessant at se. Lokalpolitikere har ofte gode intentioner, men meget af det, de laver på sociale medier, bliver for højtflyvende og for lidt forankret i konkrete hverdagssituationer."

Hvad har gjort dig mest håbefuld i 2025?

"Det er især de nye interesse- og nichefællesskaber. Der opstår hele tiden nye interessefællesskaber på de mere visuelle platforme f.eks. upcycling-fællesskaber, bogfællesskaber som BookTook, der forgrener sig i genre som f.eks. romantacy på flere platforme end blot TikTok. Det er enormt interessant at se, hvordan de udvikler sig, og hvordan man som brand kan være med til at bidrage meningsfuldt i de digitale fællesskaber." ★

Lidt af hvert...

Netcompany dumper i imageundersøgelse blandt IT-folk

Danske it-professionelle har givet Netcompany bundkarakterer i Ingeniørens årlige undersøgelse af danske it-virksomheders image.

Det skriver Netmediet Version 2
Netcompanys ry er ifølge Ingeniørens undersøgelse faldet de seneste tre år, hvor virksomheden i 2023 lå nummer 35 på listen, nummer 53 i 2024 og nu altså nummer 60 i år.

Netcompany har været udsat for kritik blandt tidligere ansatte for at have hårde arbejdsvilkår og deadlines, der presser de ansatte ud i stress.
Ingeniørforeningen IDA oplyste i foråret til Ingeniøren, at de har behandlet mere end 100 opsigelsessager fra Netcompany alene de seneste år. Medarbejderomsætningen var i tredje kvartal 2024 på over 21 procent.

Også hos IT-fagforeningen PROSA har man haft mange sager.

Det fik næstformand Curt Kjærsgaard Raavig til i april at opfordre unge til at tænke sig om, inden de takkede ja til et job i Netcompany:

"For mange bliver slidt op. I 20'erne! Vi har flere eksempler på, hvordan unge og også mere erfarne efter blot få år brænder så meget ud, at deres sager havner hos os, altså i fagforeningen, som sygesager eller opsigelser. Det kan være så alvorligt, at det frem for alt handler om at bjærge så ødelagte unge mennesker, at de måske ikke engang kommer til at arbejde med IT igen," sagde Curt Kjærsgaard Raavig."

Få en anbefalet ulykkesforsikring i GF

Forbrugerrådet Tænk har testet 13 ulykkesforsikringer på markedet og anbefaler GF's ulykkesforsikring. Det er fjerde år i træk, at GF får "Anbefaler"-stemplet af Tænk:

"Hos GF Forsikring får du en god dækning til en konkurrencedygtig pris [...]. GF Forsikring er det åbne forsikringselskab, der ender øverst i testen."

Kunne du også tænke dig en anbefalet ulykkesforsikring?

Ring til os i GF Tele IT på 86 10 36 00 eller book et møde med os. Så kan du høre mere om vores dækninger og dine fordele ved at være forsikret hos os som medlem af PROSA.

Ønsker du at skifte til GF, sørger vi for at opsig dine nuværende forsikringer og flytte dem over til GF. Det sker nemt og hurtigt for dig.

Scan koden eller gå ind på
www.gfforsikring.dk/gfteleit-prosa
og book et møde med GF Tele IT

GF Tele IT · Tlf. 86 10 36 00
Vennelystvej 56B · 8960 Randers SØ

FORBRUGER
▲▼ RÅDET
tænk

Anbefaler
APR. 2025

Ulykkesforsikring

GF
FORSIKRING

*Overskud
til hinanden*

Annonce

Tak til Danmarks mest loyale kunder

Økonomi handler ikke om tal, men om tillid. For 5. år i træk er Lån & Spar kåret som banken med Danmarks mest loyale kunder. Hele 85 % af vores kunder vil vælge os igen, ifølge BrancheIndex Bank 2025.

Er du medlem af PROSA – men ikke kunde i Lån & Spar?

Lån & Spar er skabt af – og for – de fagforeninger, der ejer os. Derfor kan du som medlem af PROSA få særlige fordele, som du ikke finder andre steder, blandt andet Danmarks højeste rente på lønkontoen.

Se alle fordelene på lsb.dk/prosa, eller ring 3378 1974.

//2025 I ORD:

TRUMP, LONGEVITY, OPEN SOURCE, MOBILFORBUD, VIBE-CODING, KVANTE-COMPUTERE, TIK-TOK-TRENDS, CHATBOTS OG TECH BROS, TRUMP, LONGEVITY, OPEN SOURCE, MOBILFORBUD, VIBE-CODING, KVANTE-COMPUTERE, TIK-TOK-TRENDS, CHATBOTS OG TECH BROS, TRUMP, LONGEVITY, OPEN SOURCE, MOBILFORBUD, VIBE-CODING, KVANTE-COMPUTERE, TIK-TOK-TRENDS, CHATBOTS OG TECH BROS, TRUMP, LONGEVITY, OPEN SOURCE, MOBILFORBUD, VIBE-CODING, KVANTE-COMPUTERE, TIK-TOK-TRENDS, CHATBOTS OG TECH BROS, TRUMP, LONGEVITY, OPEN SOURCE, MOBILFORBUD, VIBE-CODING, KVANTE-COMPUTERE, TIK-TOK-TRENDS, CHATBOTS OG TECH BROS, TRUMP, LONGEVITY, OPEN SOURCE, MOBILFORBUD, VIBE-CODING, KVANTE-COMPUTERE, TIK-TOK-TRENDS, CHATBOTS OG TECH BROS, TRUMP, LONGEVITY, OPEN SOURCE, MOBILFORBUD, VIBE-CODING, KVANTE-COMPUTERE, TIK-TOK-TRENDS, CHATBOTS OG TECH BROS, TRUMP, LONGEVITY, OPEN SOURCE, MOBILFORBUD, VIBE-CODING, KVANTE-COMPUTERE, TIK-TOK-TRENDS, CHATBOTS OG TECH BROS, TRUMP, LONGEVITY, OPEN SOURCE, MOBILFORBUD, VIBE-CODING, KVANTE-COMPUTERE, TIK-TOK-TRENDS, CHATBOTS OG TECH BROS, TRUMP, LONGEVITY, OPEN SOURCE, MOBILFORBUD, VIBE-CODING, KVANTE-COMPUTERE, TIK-TOK-TRENDS, CHATBOTS OG TECH BROS....

ET MEGET SPECIELT ÅR//

AI-burnout opstår, når værktøjer, der skulle hjælpe, ender med at presse tempoet op. Chefer spørger, hvorfor opgaver ikke går hurtigere "når du nu har AI".

2025 blev et begivenhedsrigt år.

Trends kom og gik, som de plejer - ofte drevet af Tik-Tok eller andre platforme, som kan sætte kaste ild på globale virale bål, og få bedsteforældre til at øve særlige dansetrin sammen med deres babyer foran kameraet eller skabe efterspørgsel på chokolade fra Dubai.

Longevity er en stadig voksende trend. Hvordan forlænger vi livet med et bjerg af kosttilskud, vitaminer og søvnrytmer og træningspas? Nogle iførte sig ligefrem dragter under træningen til at stimulere musklerne på kortere tid.

2025 blev også året, hvor AI-vindene blæste stadig kraftigere ind i vores hverdag og arbejdsliv. ChatGPT 4.0 blev så behagesyg, at brugere ligefrem klagede. Træningen hos OpenAI havde vist, at brugere helst og oftest interagerede med chatbots, som skamroste og

pleasede dem, og det kammede så til en vis grad over i træningen.

Modellen blev hurtigt skiftet ud, men alligevel blev 2025 året, hvor stadig flere mennesker dannede næsten emotionelle bånd af venskab og fortrolighed med deres chatbots, og enkelte ligefrem fik rådgivning, som måske hjalp dem til selvmord.

Og så var der kvante-computerne, et ord som vi kommer til at høre stadig oftere, og som forventningerne er kolossale til.

Atomer kan have flere tilstande samtidig (medmindre vi kigger på dem. Så har de kun en) og den dobbelthed kan vi høste til at lave ellers helt umulige beregninger. Det er uforståeligt og genialt – og kan måske regne sig frem til alt fra at skabe ny tiltrængt antibiotika og til at redde vores klima.

Det er svært ikke at blive blæst bagover.

TEKST
Nicolai Scharling,
nis@prosa.dk

ILLUSTRATION
THINKcreative

Vibe-dong blev årets ord i England. Det er ret godt klaret, at et udtryk som først blev lanceret i februar på det tidlige Twitter og henviser til, at AI kan programmere, og hvordan man programmerer med AI.

Og så er der økonomien – og den mulige boble alle frygter revner med et big bang. Investeringer i AI flyder i så astronomiske størrelser så værdierne lyder mere af Joachim von Ands fantasillioner, end almindelige kroner, dollars og euro

Vibe-coding blev årets ord i England. Det er ret godt klaret, at et udtryk som først blev lanceret i februar på det tidligere Twitter og henviser til, at AI kan programmere, og hvordan man programmerer med AI.

Et andet ord, eller rettere navn, er Trump.

Siden indsættelsen 20. januar har Trump ligget under, over og ved siden af al snak, om det så er AI, investeringer, digital suverænitet, kryptovaluta, klima eller stort set alt andet.

Trump har gjort woke til et fyord – og det har mange tech-oligarker taget til sig. Således har Palantir, den amerikanske tech-virksomhed, som overvåger i stort omfang, prælet af at være helt woke-fri.

Så kommer vi til open source. Den amerikanske præsident og hans techvenner kastede nemlig så meget benzin på så mange bål, at det også førte til opblussen af ideen om dansk og europæisk frigørelse fra big (amerikansk) tech.

Simpelthen et opgør med mangt og meget fra Silicon Valley, deres smartphones og sociale medier.

Herunder forbud mod mobiler i skolerne og kommende aldersverifikationer i forhold til sociale medier.

Vintage er en voksende trend. Om det så er gamle vinylpladespillere, Nokia 3010, VHS-bånd, retro game boy og CD-afspillere. Eller noget så vintage, som at gå en tur i skoven uden at tjekke Instagram.

Ligeså blev det at stå af vognen i forhold til at få prestige og penge.

Vi stoppede med at quiet quitte og quiet cracked i stedet på arbejdspladserne. Der var en følelse af opgivelse og ønske om at søge tilbage mod enklere og mere overskuelige tider.

For hvad vil AI betyde for vores arbejdsliv, karriere og hvad venter forude?

Tal viser, at det er blevet sværere at komme ind på arbejdsmarkedet for nyuddannede, fordi netop junior level stillinger er færre, samtidig med, at AI-netop bliver implementeret i stigende grad.

Men hvad betyder det?

Og hvad med uddannelserne, særligt de lange og tekstbaserede?

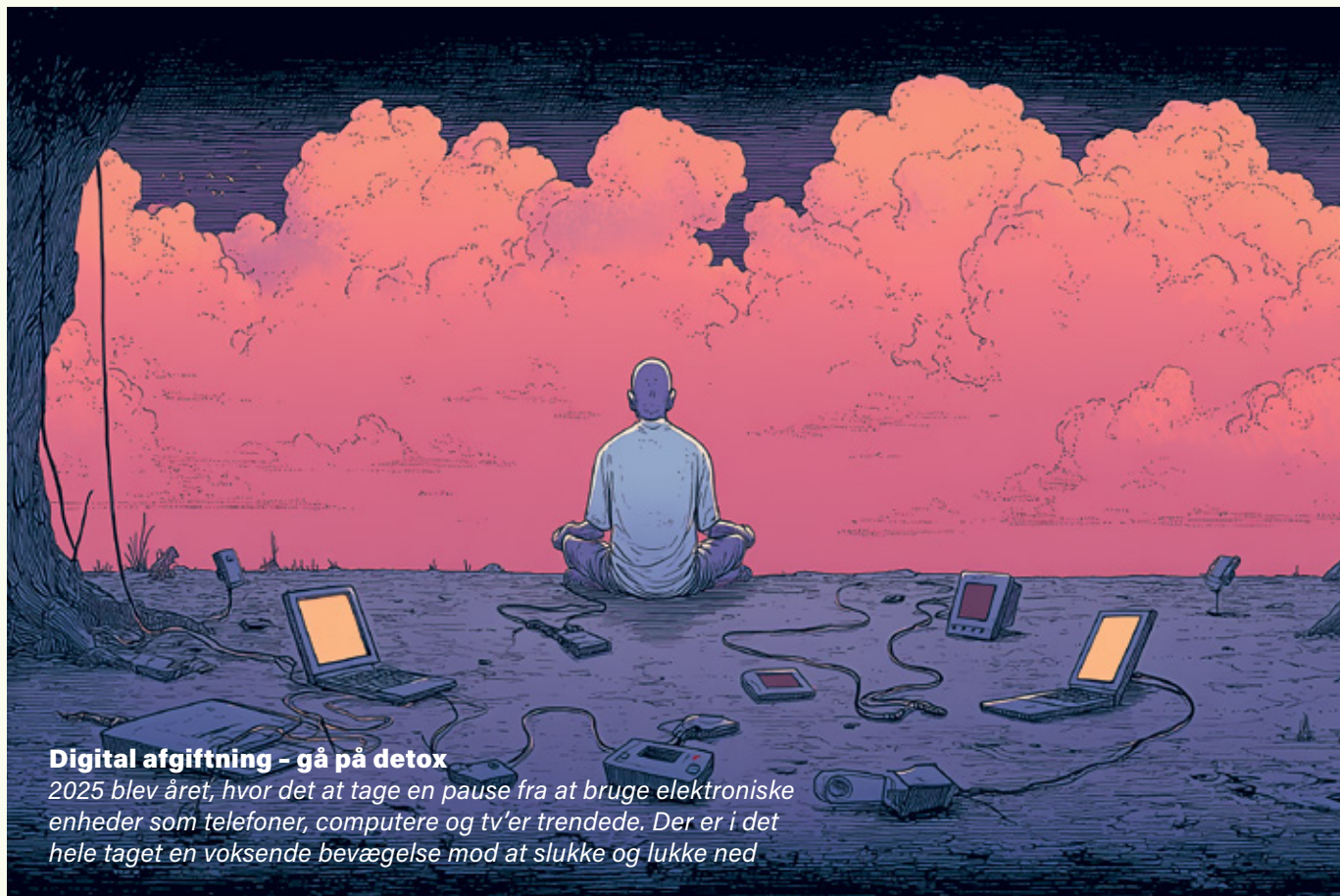
Nu hvor stadig bedre sprogmodeller kan lave opgaver, læse for os, skrive sammendrag og tilmed søge på nettet for os?

Tekstligheden er på vej ud, og hvad der kommer ind i stedet, er svært at spå om?

Og er AI et varsel om dommedag, som forfatterne bag bestselleren "If they build it, everybody dies", advarede om fra verdens bohndlere.

Stadig klogere modeller vil blive vores undergang, simpelthen fordi vi ikke forstår dem, og fordi vi er i vejen.

I der nedenstående har vi samlet en række af de trends, som måske gik under radaren, men også har præget vores kultur og mind-set i et begivenhedsrigt 2025. ★

Digital afgiftning - gå på detox

2025 blev året, hvor det at tage en pause fra at bruge elektroniske enheder som telefoner, computere og tv'er trendede. Der er i det hele taget en voksende bevægelse mod at slukke og lukke ned

Boble-frygt - er AI en boble eller fremtiden?

Selv om Nvidia kort før årsskiftet fremviste fantastiske regnskaber, som verdens mest værdifulde virksomhed, så lurder boble-frygten i luften. Aldrig har noget trukket verdensøkonomien i så massivt omfang som investeringer i AI. Det udgør væksten i USA, sikrer i en periode arbejdspladser, når der skal udvikles modeller og bygges datacentre. Men indtjeningen er slet ikke på højde med investeringer, som tilmed ventes at vokse markant næste år. 2025 blev et år som intet andet, når det handler om at kaste penge i en retning, hvor alle gerne vil komme først. Man hvad sker der, når pengene skal hentes hjem? Og ikke mindst med alle de andre, som ikke kommer først.

Og hvor meget AI har vi reelt brug for?

Ved udgangen af 2025 er frygten for en AI-boble måske det, der om noget gør politikere, forbrugere og investorer søvnløse.

Farvel til inklusion og DEI på arbejdspladsen

DEI står for "Diversity, Equity & Inclusion". Spørger man Donald Trump, er det noget fanden har skabt.

Allerede på sin første dag tilbage i Det Hvide Hus underskrev han en stribe bekendtgørelser, der skal afskaffe DEI-programmer i den føderale administration.

Store dele af erhvervslivet har lyttet. Tech-giganten Meta meldte i januar 2025 ud, at man lukker sine DEI-programmer og kort efter fulgte medie- og underholdningskoncerner som Paramount efter og trimmede deres egne DEI-indsatser, officielt med henvisning til det politiske klima og nye juridiske risici. Overvågningsvirksomheden Palantir gik endda så langt som til at beskrive sig selv som "komplet anti-woke".

Forbes og andre erhvervsmedier har samtidig kunnet fortælle, at virksomheder som Walmart, Lowe's og flere andre stille og roligt ruller deres løfter om diversitet tilbage.

I Danmark lader virksomhederne til at være mere tilbageholdende med at stoppe DEI. Men presset udefra kan mærkes: USA's ambassader har sendt breve til europæiske virksomheder om at efterleve Trumps DEI-forbud, og bl.a. LEGO fra deres offentlige materialer.

Vi vil have AI med personlighed

Da GPT-5 landede, lød der nærmest et kollektivt suk. På Reddit blev den udskældt som kølig, kedelig og "corporate". Brugere skrev, at GPT-4o havde føltes som en ven, mens 5'eren mindede om en travl kunde-servicemedarbejder. Nogle brugere havde endda indgået i romantiske forhold med ChatGPT-4o, og de begræd tabet af en kæreste.

OpenAI reagerede ved midlertidigt at åbne for GPT-4o igen og i november lancere GPT-5.1 med løfte om mere varme og mulighed for selv at indstille, hvilken tone eller personlighed modellen skal have. Således kan alle få en virtuel skræddersyet kæreste eller ven, hvis de ønsker det.

Summa summarum, vi vil helst have en ven, emotionel partner og en der fortæller os, hvor fantastiske vi er, når det handler om AI-chatbots.

Quiet firing

Quiet firing er, når en medarbejder langsomt skubbes ud uden at få det at vide direkte. Chefen trækker opgaver, ansvar og udviklingsmuligheder væk, lader andre komme på de spændende projekter – og håber, at medarbejderen selv siger op til sidst. Det er i praksis en slags tavs firing, hvor ingen tager den svære samtale, men alle kan mærke, hvad der foregår.

Soft unions - fagforening-light på Slack og Discord

Soft unions er de løse fællesskaber, der lever i Slack-kanaler, Discord-servers og på Reddit, hvor folk deler løn, kontrakter og historier om gode og dårlige arbejdspladser. Du kan se dem i anonyme løn-ark, i lange tråde, hvor folk deler historier om chefer og kultur. Alt sammen et fælles forsøg på at finde ud af, hvad man egentlig har ret til.

De fungerer som fagforening-light: hurtige svar og ingen kontingent. Trenden peger på en generation, der gerne vil have kollektiv styrke, men ikke nødvendigvis gider blanketter og generalforsamlinger.

Emotionel budgettering

Budgettet, som vi kender det, har fået en ny kusine. Det er et budget, som ikke handler om kroner og øre, men derimod følelser. Vi har et følelsesmæssigt budget, som vi skal huske at balancere. Ikke køre på overtræk.

Er du typen, som gør brug af emotionel budgettering, vil du kun have et vis mængde svære samtaler, præstationer eller sociale arrangementer.

"Jeg kan ikke tage den her samtale denne uge, for jeg har allerede haft en svær snak," er en sætning man kan høre komme ud af munden på en kollega, som abonnerer på tankesættet.

Du kan spotte trenden på sociale medier som TikTok, Instagram og LinkedIn, hvor coaches opfordrer til at passe bedre på sig selv.

I en tid, hvor tempo og krav presser os til at styre vores indre liv som en knap ressource og særligt den yngre generation insisterer på at tage deres følelser alvorlig passer følelsesmæssigt budgettering som hånd i handske.

AI-burnout

AI-burnout opstår, når værktøjer, der skulle hjælpe, ender med at presse tempoet op. Chefer spørger, hvorfor opgaver ikke går hurtigere "når du nu har AI", mens medarbejdere hopper mellem værktøjer, der hele tiden opdateres og skiftes ud.

I fagartikler taler man om "tool fatigue" og "AI overload", og mange beskriver hverdagen som en slags beta-test, de aldrig har sagt ja til. Gevinsterne er reelle – men det er trætheden også.

Quiet upskilling

Quiet upskilling er de skjulte aftener med YouTube-tutorials, micro-credentials og AI-kurser, som ingen rigtig taler om på kontoret.

Pludselig har din kollega "lige taget et kursus" og kan noget, der ikke står i jobbeskrivelsen.

Du ser det i væksten af korte onlineforløb, i små LinkedIn-badges og i medarbejdere, der gerne vil være forberedt, hvis der kommer en fyringsrunde, en AI-bølge – eller en mulighed, de ikke vil misse.

Er AI et varsel om dommedag, som forfatterne bag bestselleren "If they build it, everybody dies", advarede i sommeren.

Stadig klogere modeller vil blive vores undergang, simpelthen fordi vi ikke forstår dem, og fordi vi er i vejen, og fordi mennesket står i vejen for deres mål. Ja, faktisk forstår vi ikke engang, hvad der foregår inden i dem i tallenes verden allerede, påstår forfatterne.

Cybersikkerhed som hverdagskompetence

Alle ansatte forventes i dag at kunne spotte phishing, bruge multifaktor-login og tænke lidt som en security-person.

Stealth remote og hush trips

Stealth remote er, når "hjemmearbejde" i virkeligheden betyder tre uger i Spanien, Sverige eller Sydtyskland. På TikTok og Instagram dukker videoer op af laptops ved poolkanten, mens kalenderen stadig siger "remote fra hjemmekontor".

HR-afdelingerne kæmper med skat, forsikring og sikkerhed, mens medarbejderne oplever det som helt naturligt at tage arbejdet med ud i verden. Det afslører et grundlæggende spænd: For mange er jobbet blevet noget, man tager med sig – ikke et sted, man møder op.

AI blame anxiety

AI blame anxiety er klumpen i maven, når du trykker "send" på noget, en chatbot har hjulpet med. Hvis der er fejl, er det nemlig ikke modellen, der får skældud. Det er dig. Derfor sidder folk og dobbelttjekker, omskriver og fact-checker, indtil besparelsen er spist op.

Du ser det i nye "AI policies", i krav om human in the loop og i medarbejdere, der halvt i spøg siger, at de nu laver "mit arbejde plus robottens arbejde". Automatisering har ikke fjernet nervøsiteten – den har fået et nyt lag.

Sporskifte i arbejdslivet

Det kan godt være, at du er uddannet som datalog, men var det noget med en uddannelse som meritpædagog?

Eller hvad med den anden vej – altså fra pædagog til IT?

Intet er mejslet i granit længere, og det gælder også arbejdslivet. Sporskifteforløb er de seneste år begyndt at dukke op i kommuner og på uddannelsessteder.

På tværs af EU viser forskningen, at omkring tre procent af lønmodtagerne skifter fag om året. Det lyder måske ikke af mange, men over et helt arbejdsliv betyder det, at en stor del faktisk når at tage et reelt sporskifte. Ikke bare nyt visitkort, men et helt nyt felt.

Engagementskrisen

Engagementskrisen er kløften mellem, hvor meget arbejdet fylder, og hvor lidt det betyder for mange. Gallup-målinger viser, at størstedelen af verdens ansatte ikke føler sig engagerede, og at det koster milliarder i tabt produktivitet.

Du hører det i sætninger som "jeg er her for lønnen" eller "jeg gider godt mit fag, men ikke alt omkring det". Bag de individuelle historier gemmer sig en større fortælling: at vi har bygget et arbejdsliv, som mange ikke længere kan spejle sig i.

Cybersikkerhed som hverdagskompetence

Cybersikkerhed er ikke længere noget, der foregår i et mørkt lokale med to specialister og tre skærme. Alle ansatte forventes i dag at kunne spotte phishing, bruge multifaktor-login og tænke lidt som en security-person.

Det kan ses i obligatoriske awareness-kurser, fake phishing-kampagner og jobopslag, hvor selv kundeservice og administration skal have "security mindset". Sikkerhed er blevet en del af almindelig digital dannelse – på linje med at kunne sende en mail.

Lev længere - styr på dine biorytmer og hvilepuls?

Tech giver et længere liv, og har du målt din søvnrytme, optimeret din hvilepuls, gået dine skridt, styr på din biorytmer. Vi kommer med wearebles helt ind i det indre maskineri, som skal gøre os ældre, sundere og lykkeligere.

Det er longevity-trenden som har fyldt stadig mere i året der er gået.

Longevity refererer til livslængde og handler om de faktorer, der bidrager til et langt og sundt liv. Ordet bruges ofte i forbindelse med forskning inden for aldring, sundhed og livsstilsvalg, der kan forlænge levetiden og forbedre livskvaliteten.

Videnskaben bag longevity fokuserer på, hvordan genetik, ernæring, fysisk aktivitet og moderne teknologi kan spille en rolle i at optimere menneskets sundhed og øge antallet af leveår uden sygdom. Det kan man læse på longevityhub.dk

Markedet for global levetidsteknologi har altid eksisteret, fra gamle eliksirer og alkymi til nutidens banebrydende bioteknologiske innovationer. Men i de seneste år og særligt i 2025 er trenden mod spise, sove og optimere træning og kostindtag mod et længere liv udviklet sig til en kæmpe industri, der kombinerer videnskab, investering, forbrugersundhed og skønnes at nå op på 600 milliarder dollars og stadig i stigning.

Vibe-coding

"Vibe-kodning" er blevet kåret til årets ord af det engelske Collins Dictionary.

Det er ret godt gået af et ord, eller et udtryk, som først for alvor blev kendt i februar

Udtrykket blev opfundet i februar af OpenAI-medstifter Andrej Karpathy, som fandt på navnet for at beskrive, hvordan AI kan lade nogle program-mører "glemme, at koden overhovedet eksisterer" og "give efter for vibes", mens de laver et computerprogram.

Han skrev dengang på X (twitter): "Der er en ny form for kodning, som jeg kalder "vibe-kodning", hvor du helt giver efter for vibes, omfavner eksponentialer og glemmer, at koden overhovedet eksisterer. Det er muligt, fordi LLM'erne (f.eks. Cursor Composer w Sonnet) er ved at blive for gode".

I princippet betyder Vibe-kodning, at man uden kendskab til programmering kan lave apps ved at prompte. Det kan være så simpelt som "lav et program, som planlægger min ugentlige træning".

Det skriver BBC.

Forventningerne til vibe-kodning er forskellige, men der er enighed om, at værktøjet vil blive en integreret del af arbejdet for webprogrammører.

Digital afgiftning - gå på detox

2025 blev året, hvor det at tage en pause fra at bruge elektroniske enheder som telefoner, computere og tv'er trendede. Der er i det hele taget en voksende bevægelse mod at slukke og lukke ned – om det så er på deciderede retreats, hvor telefon og digital forbindelse til omverdenen lægges væk ved indgangen.

Tanken er at komme tilbage i nuet, nulstille krop og sind, og samtidig reducere stress forårsaget af for meget skærmtid.

I det hele taget voksede fokus på digital afhængighed i 2025, og herunder bagsiderne af at være bundet til skærmen og sociale medier i timevis. Det udmunder også i et forbud mod mobiltelefoner i danske skoler i 2026, og aldersgrænse og -verifikation til sociale medier i flere lande.

Det forventes at trenden vokser i 2026, og vi måske vil se flere koncertsteder, restauranter, og events som bliver mobilfri. At klippe den digitale navlestreng bliver en event i sig selv. ★

ChatGPT 4.0 blev så behagesyg, at brugere ligefrem klagede. Træningen hos OpenAI havde vist, at brugere helt og oftest interagerede med chatbots, som skamroste og pleasede dem, og det kammede så til en vis grad over i træningen.

UDEN TEKNOLOGI INGEN FRIE MEDIER

#uundværlige

Frie medier er uundværlige for vores demokrati. Det er her, kritikken, oplysningen, tvivlen, frisindet og den modsatte mening lever og er med til at skabe et sundt, alsidigt og dygtigt Danmark.

Modige medarbejdere, der insisterer på at gøre en forskel, er uundværlige for frie medier som Berlingske, B.T., Weekendavisen og Euroinvestor.

Frie medier har kun værdi, hvis de udkommer. Vi har på få år udviklet et 100% digitalt mindset og leverer nyheder hvert sekund. Det kræver den rigtige tech, forandringsvilje og kolleger, der altid går fremad – sammen.

BERLINGSKE MEDIA

*Denise Richard Nielsen, Head of Development.
Læs mere om Denise og vores andre helte
på uundvaerlige.berlingskemedi.dk/denise*

GADGET- ÅRET 2025 – FLOPS OG TOP OF THE POPS

Mirza Cirkinagic,
forbundssekretær
i IT-fagforeningen
PROSA er også legebarn
og hyppig bruger af
techgadgets. Her giver
han et bud på top- og
bundskraberne fra
året der gik – samt
forventningerne til
gadgets i året der
kommer:

MEGA FLOPS:

RABBIT R1 - det skulle være så godt og så er det faktisk skidt. Rabbit r1 blev solgt på løftet om, at du kan få hurtige svar på dine spørgsmål, oversættelser på farten, optagelser på enheden og smart sammendrag, alt sammen styret af AI. Det lyder godt, men ifølge brugerne floppede kaninen fælt.

HUMANE AI - Ideen var god, men derefter gik det galt. Lange svartider og hakken gjorde denne smarte Pin til et hadeobjekt af skuffede forventninger, og selskabet bag er nu solgt. AI Pin fra Humane var en bærbar enhed, der havde til formål at fungere som stemmeaktiveret AI-assistent og smartphone-erstatning.

Den havde et unikt design, der inkluderede et kamera, en højttaler, bevægelsessensorer og et projektionssystem, der viste information på brugerens hånd. Som sagt det lyder godt. Det var det bare ikke.

SKUFFENDE:

REWIND/LIMITLESS PENDANT. Samme som ovenstående flops, bare ikke helt så slemt.

SUPER GODE:

NINTENDO SWITCH 2 - efter flere års ventetid og sukken lancerede Nintendo den nye konsol i sommermånederne. Et produkt som let kunne have skuffet, men viste sig at have det gode med fra tidligere og noget nyt, som forbedrede. En sjælden oplevelse af, at opfølgere faktisk kan være værd at vente på. Godt gået.

BEOSOUND AI 3RD GENERATION - det er faktisk lykkedes B&O at lave den bedste transportable mini-højttaler. Både design og lyd kvalitet spiller max.

POSITIVT OVERRASKET:

META RAY-BAN. Hvem skulle have troet det: Smartbriller fra Meta! Det lyder som noget, du ikke behøver og som en fix ide, der garanteret vil floppe. Hvad skal vi med dem? Men faktisk skal og kan vi en del. De fungerer. Stadig en nice to have gadget og ikke need to have. Men alligevel. Positiv overraskelse. Ray-Ban Meta er en serie smartbriller skabt af Meta Platforms og Essilor-Luxottica. De inkluderer to kameraer, åbne ørehøjttalere, en mikrofon og en touchpad indbygget i rammen.

GLÆDER MIG TIL I 2026:

STEAM MACHINE - mulig skælsættende udvikling indenfor gaming: - <https://store.steampowered.com/hardware/>

STEAM FRAME - Mulig skælsættende udvikling indenfor VR goggles - <https://store.steampowered.com/hardware/>

SPÅKUGLEN:

TROR DET HER FLOPPER FÆLT I 2026:

NEO ROBOT: <https://www.1x.tech/neo>

KUNNE VÆRE SPÆNDENDE:

NEURAL INTERFACES GØR MÅSKE DERES INDTOG I 2026.

At kunne styre ting med tankens kræft - det kunne være en sej gadget!

FORUDSIGELSE:

DET MESTE AI-STYREDE HARDWARE KOMMER STADIG TIL AT FLOPPE HELT. Det er simpelthen ikke på et niveau, hvor det kan leve udenfor maskinen. Jeg vil heller ikke selv stole på det.

KOMMENTAR:
VI SKAL VÆK FRA BIG TECH

DELTA:
HACKING ER FOR ALLE

ÅRET DER GIK:
AI IKKE BEDRE END PROGRAMMØRER

"Qrygnt v xbaxheerapra bz Znefunyy-ubrergryrbare. Svaq qra negvxry, uibe ra avffruhr une fartrg fvt vaq v tensvxxra bt znvy sbgb ryyre fperraghzc gvy avf@cebfm.qx vaqra 3. wnahne."

Vi står nemlig foran en næste og meget usikker bølge af ny teknologi, som skal implementeres i alle dele af vores liv. Som allerede ændrer måden at studere, lære, socialisere og arbejde på. Og som vil gøre det i stigende grad.

Niels Bertelsen, formand for PROSA

INDHOLD

6_2025

40 / Big tech ud af det offentlige

42 / IT skal være obligatorisk fag

44/ Bornhack – det er enormt sjovt

46 / Næstformandens status

48 / Mød et PROSA-medlem

49 / Din optjente ferie

51 / Kort nyt

52 / Kurser

Niels Bertelsen,
formand for
PROSA

VI SKAL VÆK FRA BIG TECH - NU

Året 2025 begyndte ellers så lovende. Ikke politisk eller globalt, men i forhold til en af de afledte reaktioner på verdens tilstand.

Jordskælvet efter Trumps indsættelse 20. januar – og de vanvittige måneder, der fulgte – blev nemlig et wake-up-call.

Trump rev de skyklapper af, som almindelig sund fornuft ikke tidligere havde formået: Den blinde tillid til og afhængighed af amerikansk big tech, deres lukkede systemer, skjulte koder og ukendte bagdøre.

Pludselig begyndte politikere og meningsdannere at tale om open source, datasuverænitet og datasikkerhed.

Med det som bagtæppe blev det svært at forsvare – eller forstå – at Danmark fortsat er dybt afhængig af amerikanske techgiganter.

Vi har i årevis prioriteret bekvemmelighed højere end sikkerhed og muligheden for selv at bygge og kontrollere vores digitale løsninger.

Vi har samtidig styrket forretningsmodeller, hvor en håndfuld virksomheder får enorm

magt ved at opsamle vores data, udnytte vores opmærksomhed og overvåge vores digitale adfærd.

Det sker stort set uden vores kontrol. Når historien skal skrives om 50 år, vil det være svært at begribe, at så mange samfund frivilligt overlod så stor indflydelse til så få selskaber – indflydelse på kultur, politik, trivsel, demokrati og arbejdsformer – samtidig med, at de omdannede denne viden til ekstrem rigdom og global politisk indflydelse.

Med Trump tilbage i Det Hvide Hus blev det tydeligere end nogensinde, hvor meget vi faktisk har solgt ud af vores frihed og selvstændighed. Som Tobias Fonsmark fra open source-virksomheden Semaphore sagde til PROSAbladet: *"På den måde kan man godt sige, at Trump har gjort os en tjeneste. Tidligere svarede ministre altid undvigende, når de skulle forsvare brugen af black box-løsninger fra techgiganter. Vi kan ikke bevise, at de gør noget galt, lød standardsvaret tidligere. Sådan er det ikke mere".*

Den nye bevidsthed har sat gang i en bevægelse – især i kommunerne – hvor man nu prioriterer egne og open source-baserede systemer

Med Trump i Hvide Hus blev det med al tydelighed klart, hvor meget vi reelt har solgt ud af vores frihed, kontrol og selvstændighed.

som grundlag for offentlig digitalisering. Det er fremragende, tiltrængt og helt nødvendigt.

På statsligt plan har udviklingen været langsommere, men viljen er der stadig. Den vilje skal bruges til målrettet at investere i dansk og europæisk teknologiudvikling, så vi opbygger systemer, vi selv kan kontrollere og have tillid til. Det kan blive startskuddet til et nyt, blomstrende udviklingsmiljø, der både styrker vores sikkerhed og giver os teknologier, vi selv sætter retningen for.

Vi står ved en skillevej – og den bliver ekstra tydelig nu, hvor virksomheder som OpenAI, Google og Meta kæmper for endnu større kontrol over vores data og digitale liv. De arbejder ud fra systemer og partnerskaber, hvor regulering og ansvar stort set ikke fylder.

Derfor har vi travlt. Vi skal genfinde ånden fra foråret og sætte massivt ind på investeringer i AI og vores egne værktøjer. Her bør det offentlige gå forrest.

Vi står nemlig over for en ny og usikker teknologisk bølge, der vil påvirke alle dele af vores liv – måden vi studerer, lærer, socialiserer og

arbejder på. Og udviklingen accelererer. Denne del skal vi styre selv. Vi må ikke gentage fejlen med iPads og Chromebooks i skolerne og fri adgang til Google og Meta overalt. Vi skal kunne selv – bygge selv – og bruge den begejstring og viden, vi allerede har, til at skabe vores egne løsninger.

Teknologiforståelse og -udvikling skal være en central del af undervisningen, ikke blot teknologiforbrug. Det kræver nytænkning, mod og politikere – både i Danmark og EU – der står fast, også når det er besværligt i begyndelsen. Vi må ikke vælge det velkendte og "trygge", blot fordi det er nemmere. Vi skal turde forme og skabe selv.

Det lyder som simpel fornuft, men det har det tydeligvis ikke været. Mit håb er, at vi i 2026 går fra snak til handling. At vi holder fast og ikke – som EU på flere områder for nylig – træder tilbage, når det gælder regulering af big tech. Vi må ikke lade frygten for Trump styre, hvilke teknologier vi omgiver os med.

Tværtimod: Vi skal vriste os fri. Og det skal gå stærkt.

PROSA: IT skal være et obligatorisk fag i den nye EPX-uddannelse

IT-fagforeningen PROSA kæmper for, at der kommer stadig mere IT og teknologiforståelse på skoleskemaet. Derfor har PROSA også et klart ønske til forligspartierne, når de skal skræddersy det faglige indhold på den nye erhvervs- og professionsrettede gymnasieuddannelse (EPX): Der skal obligatorisk IT på skemaet

Tekst: Nicolai Scharling

IT-forståelse og teknologiforståelse er nøglen til og vejen ind på fremtidens arbejdsmarked.

Det mener IT-fagforeningen PROSA. "Vi skal ikke bare blive brugere af værktøjerne, vi skal også kunne forstå dem, forme dem og gøre dem redskaber for os. Det er simpelthen vigtige kompetencer, som særligt får betydning efterhånden som mere og mere personligt tilrettede AI-modeller og muligheder bliver en del af arbejdsmarked og karriere", siger Michael Holm, forbundssekretær i PROSA med ansvar for uddannelsesområdet.

Derfor står obligatorisk IT også øverst på ønskesedlen for IT-fagforeningen, når forligspartierne snart indleder forhandlingerne om det faglige indhold på den nye

erhvervs- og professionsrettede gymnasieuddannelse (EPX).

"Politikerne står med en oplagt mulighed for at sikre, at alle kommende elever får de digitale kompetencer, som allerede er en forudsætning for at kunne deltage i fremtidens arbejdsmarked", siger Michael Holm.

Han henviser til, at omkring 1 million danskere mangler basale IT-færdigheder.

"Det er især ufaglærte og kortuddannede, der står uden de kompetencer, som kræves i alt fra borgerkontakt til industri, service og velfærd. Hvis EPX skal ruste eleverne til både erhvervsuddannelser og videregående studier, må IT være et obligatorisk grundfag – ikke en mulighed for

”

Vi skal ikke bare blive brugere af værktøjerne, vi skal også kunne forstå dem, forme dem og gøre dem redskaber for os.

de få, der allerede er interesseret”, fastslår forbundssekretæren.

Vi skal ikke tabe pigerne igen med valgfag

I folkeskolen er IT gjort til valgfag. Det har haft flere utilsigtet konsekvenser og særligt en af dem springer i øjnene:

”Mange piger vælger faget fra, og dermed fastholdes den kønsskævhed, som i forvejen præger tekniske og digitale uddannelser. Hvis IT gøres til et valgfag i EPX’en, vil historien gentage sig – og Danmark vil fortsat mangle de IT-kompetencer, som virksomhederne mangler. Vi må ikke begå samme fejl”, advarer Michael Holm.

At gøre IT obligatorisk handler ifølge ham ikke om, at alle skal være programmører.

Det handler om at give alle unge grundlæggende digitalt medborgerskab: forståelse af data, sikkerhed, teknologi, digital etik og praktisk anvendelse. Det er kompetencer, der er nødvendige i ens fremtidige job og i ens privatliv.

”Samtidig skal flere unge præsenteres for IT som en karriere. I dag rekrutteres branchen overvejende blandt unge mænd – ikke fordi kvinderne ikke kan, men fordi de ikke præsenteres for faget på lige vilkår. Et obligatorisk IT-grundfag kan ændre det”, siger Michael Holm.

Hacking er for alle – og enormt sjovt!

Bornhack er alle tiders introduktion til hacking. Om du så er nybegynder eller ekspert. Og så er det en festival i bedste forstand af hygge, oplevelser og fællesskab. Som PROSA-medlem kan du få tilskud og blive en del af PROSA-lejren.

"Det er faktisk en af de sjoveste måder at lege med teknologi på – og alle kan være med", fortæller Louis Tim Larsen, der er med til at arrangere for PROSA.

Tekst: Nicolai Scharling

Mange forbinder hacking med noget lyssky og lige så mørkt, som de skjulte gyder af Tor-browseren, hvor kriminelle boltrer sig. Det er let at sætte lighedstegn mellem hacking og russiske IT-kriminelle, der fra kælderrum bryder ind og krypterer virksomheders data og derefter kræver løsepenge.

Men hacking er noget helt andet.

Det er faktisk en af de sjoveste måder at lege med teknologi på – og alle kan være med. Det fortæller 35-årige Louis Tim Larsen. Han er systemadministrator og har selv hacket siden han som 10-årig fik en lego-robot til at ændre egenskaber.

"Hacking betyder, at man tager en ting og ændrer egenskaberne til noget andet. Det kan være en gammel telefon, et spil, et operativsystem, det kan være, hvad som helst med digitalt indhold. Man hacker sig ind og modificerer programmet. Og det er faktisk noget alle kan lære", siger Louis Tim Larsen.

"Det er som med alt andet, du kan gøre det til husbehov eller du kan nørde helt vildt og gøre enormt svære ting. Det sjove og spændende er, at du faktisk kan ændre på ting og kan se resultatet", fortæller han.

Derfor opfordrer Louis Tim Larsen også medlemmer af PROSA til at deltage i Bornhack i sommermånederne.

Bornhack finder sted 15. juli til 22. juli i Gelsted på Fyn, og er en slags "smukfest", hvor hacking er omdrejningspunktet.

Det vil sige, at det er lejrliv omgivet af en masse telte, talks, events, arrangementer, workshops og hygge for alle aldersgrupper. "Du kan være supernørdet, ekspert, du kan være nybegynder, du kan have din familie med, der er masser for børn også, og så er der et fantastisk fællesskab. Der kommer folk fra hele verden, og det er i bedste forstand et fællesskab om at lege med teknologi, hvor man møder folk fra andre steder,

”

Hacking betyder, at man tager en ting og ændrer egenskaberne til noget andet. Det kan være en gammel telefon, et spil, et operativsystem, det kan være, hvad som helst med digitalt indhold.

Louis Tim Larsen

bliver inspireret og hygger sig”, fortæller Louis Tim Larsen.

Han har selv været på Bornhack 6 gange og er med til at arrangere PROSA-lejren, hvor medlemmer kan få tilskud til billetten som koster 1.337 kroner. Den dækker også logi og forplejning.

”Det er virkelig en fantastisk uge. Vi får virkelig gode tilbagemeldinger fra folk, som har været med for første gang. Også selv om de måske ikke har hacket før. Det er teltlejr, som vi kender det fra festival, men der naturligvis også gode toilet-, bade- og indendørsforhold knyttet til området”, siger Louis Tim Larsen.

Han opfordrer PROSAmedlemmer til at følge med, når tilmeldingen bliver slået op på PROSAs webside og i nyhedsbrev.

AI kan altså ikke skrive bedre kode end en programmør

PROSAS næstformand, Curt Kjærsgaard Raavig gør status over året der gik og ser frem mod 2026. Håbet er, at EU kommer op i fart og tør selv, samt at AI kommer i omdrejninger, når det handler om cybersikkerhed.

Tekst: Nicolai Scharling – Foto: Jakob Boserup

Hvis du skulle sætte en IT-overskrift på 2025, hvad skal det så være?

- AI udbredes

Er der noget inden for IT-udviklingen i 2025, som har overrasket dig?

- Ja, hastigheden, hvor AI kan opdage nyt, f.eks. ny medicin som Haicin. Og hastigheden hvor AI er kommet ind i vores udviklingsværktøjer.

Er der noget i udviklingen, som bekymrer dig?

- AI-boblen. Som med alle nye teknologier ses AI som løsningen på alt, nogle prøver at skrue skruer i med en hammer. Men denne gang, fordi AI er så indgribende og kan så meget, er boblen en hel del større end normalt.

I forhold til IT-arbejdsmarkedet, har der været talt meget om en begyndende opbremsning, og færre entry-level stillinger, hvad er din oplevelse af den udvikling?

- Den fortsætter, og kan komme til at betyde føde-

kæden bliver ødelagt. I stedet for altid at ville have den ene rigtige til stillingen, burde vores virksomhederne gøre bare lidt mere for uddannelse og efteruddannelse af vores it-arbejdsstyrke.

Udtrykket vibe-coding blev introduceret i februar, og er allerede på alles læber. Hvad tror du, at det betyder for IT-faget, at AI-modeller bliver stadig bedre til at generere kode?

- Må jeg starte med at dementere, at AI skriver bedre kode end en dygtig programmør. AI brugt forkert kan lave så meget rod.

- Brugt rigtigt kan det betyde bedre og hurtigere udvikling. For mange, mange år siden skrev man selv sorteringsalgoritmen, tegnede streger ved at sætte hver eneste pixel, men i dag kalder man bare et bibliotek. Der er også i dag rigtig mange ikke AI værktøjer til f.eks. re-factoring af kode, som gør arbejdet hurtigere og nemmere. Vi har hele tiden fået værktøjer som gjorde, at en programmør kunne gøre mere, og det har ikke betydet andet end midlertidige udsving i arbejdsløsheden.

- For den enkelte betyder det dog også, som altid, at man skal være parat til at omstille sig, bruge nye værktøjer og tage nye opgaver.

Hvad var henholdsvis mest "federen" med IT-briller i 2025 og mest "nederen"?

- Federen: Nogle af de nye områder hvor AI nu bruges indenfor f.eks. sundhed, katastrofeadvarsler og forskning hvor de nye teknologier simpelthen gør vores liv bedre og sikre.

- Nederen: Urealistiske ideer til, hvad vi kan med AI om et øjeblik, Prøv at søge efter NEO Home Robot, men lov mig, at du ikke køber en. De får aldrig træningsdata nok til at levere bare en brøkdel af det, de indirekte lover.

Hvad vil du fremhæve IT-politisk fra 2025, hvis vi taler om såvel Danmark, som EU og resten af verden?

- Billedet fra Trump indsættelse i januar med CEOs fra verdens 5 største Tech-spillere på første række. Kommer det til at lykkes for EU at komme op i fart? Har vi handlekraften og politisk vilje til at skabe IT-

innovation med respekt for individet? Jeg tror på, at det er muligt.

Hvad er du mest spændt på i forhold til IT-udvikling i 2026?

- Kommer der faktisk gode eksempler, hvor vi bruger AI i fysiske robotter til slutbrugerne?

Er der tendenser eller ting, som du tror vil slå mere igennem i 2026?

- AI inden for sikkerhed vil vinde frem både som angreb og forsvar.

Hvad er du mest spændt på IT-politisk i 2026?

- Hvad sker der med EU og deregulering. Kommer det til at betyde, af vi giver afkald på mange af de rettigheder, som vi har opnået? Det er ikke USA, der skal bestemme, hvordan vi regulerer i Europa, blot for at øge deres marked. Og der er en risiko for at vag regulering i EU vil betyde større regulering i de enkelte europæiske lande og ødelægge det indre IT-markedet i Europa.

Der er intet modsætningsfyldt i Sofies univers. Kunst og teknologi er hinandens forudsætninger

Hun tænker som en kunstner og arbejder som tekniker. Derfor passer spilbranchen perfekt til Sofie Kjær Schmidt.

TEKST: Emma Inge Hansen
FOTO: Privat

At gå ind i IT-branchen lå ikke i kortene hos mig i starten. I mange år var jeg overbevist om, at IT var et lukket land for en sproglig student med mangelfulde evner inden for naturvidenskabelige fag. Samtidig kunne jeg heller ikke forestille mig nogen anden vej, hvis jeg ville indfri mine drømme om at arbejde med interaktive medier og grafisk produktion. Drømme, der har rod i min barndom, hvor jeg elskede at tegne, skabe og fordybe mig i verdener gennem leg og scenografi. For mig handlede det derfor om at opdage, at IT-faglighed kalder på mange forskellige kompetencer. Det handler langt fra kun om softwareudvikling og matematiske modeller. Selvom jeg ikke er god til at kode, er jeg god til at afkode, hvordan indholdet i maskinrummet præsenterer sig bedst grafisk, så brugeroplevelsen spiller.

I dag arbejder jeg med art direction, UI-design og produktion af 2D- og 3D-grafik. Jeg er generalist og har kendskab til mange af de processer og værktøjer, der indgår i en spilproduktion. Lige nu er mine kollegaer og jeg ved at udarbejde en drejebog for et nyt område i vores spil Sea Of Rifts. Det er et rollespil, der foregår til søs i en stor åben verden. Du spiller alene som kaptajn på et skib og skal hyre en besætning med mere

eller mindre mærkværdige evner og karaktertræk for dernæst at drage ud i verden og undersøge, hvad der er los.

Der er virkelig mange ting, jeg godt kan lide ved mit job. Jeg er en del af en branche, der på mange måder er ret ung. Den bobler og syder. Og jeg elsker, at branchen er så tværfaglig. Nogle vil gerne specialisere sig og dykke helt ned i kaninhullet. Jeg har altid syntes, det var sjovt at jonglere med forskellige typer opgaver. Tværfagligt samarbejde er det kan føre frem til noget, som er det tætteste man kommer på magi i virkeligheden. Jeg kommer aldrig til at kede mig. Der er altid noget nyt at kaste sig over.

Jeg er medlem af PROSA, fordi I har gjort en stor indsats for at være synlige i spilbranchen. I har blandt andet bakket op om afviklingen af game jams og initiativer såsom Game Workers Guild, der arbejder for at give spilindustriens medarbejdere en stemme.

PROSA sætter spot på den store værdi, industrien genererer økonomisk, kulturelt og socialt i vores land. Og så har PROSA været gode til at agere på behovet for en fagforening, der forstår branchen og kan tale deres medarbejderes sag.

Hvorfor ryger den optjente ferie under en fritstilling?

Tekst: Camilla Winther, jurist

Ferieloven fastslår, at når en lønmodtager fritstilles i opsigelsesperioden, anses vedkommende automatisk for at holde mest mulig ferie i perioden.

Når du bliver opsagt og samtidig fritstillet i opsigelsesperioden, kan det føles som en mavepuster, hvis arbejdsgiver samtidig meddeler, at du skal holde "ferie i videst muligt omfang". Hvorfor bruge af dine hårdt optjente feriedage, når du alligevel går hjemme med løn?

Det oplever mange PROSA-medlemmer: At ferien automatisk anses for afholdt under en fritstilling.

Faktisk er arbejdsgiver i sin gode ret til det – endda uden at give et nyt ferievarsel.

Ferieloven siger nemlig, at når en lønmodtager fritstilles i opsigelsesperioden, anses vedkommende automatisk for at holde mest mulig ferie i perioden.

Det gælder uanset tidligere aftaler, og uden at arbejdsgiver behøver varsle ferien igen.

Det eneste krav er, at fritstillingsperioden er lang nok til at både varslerne for hovedferie og restferie og selve feriedagene kan "ligge inden for" fritstillingen.

Eksempel

Peter opsiges den 30. august med 4 måneders varsel til fratrædelse den 31. december. Han fritstilles fra den 1. oktober og er dermed fritstillet i 3 måneder. Før opsigelsen har Peter allerede afholdt en del af sin hovedferie og har nu 15 feriedage tilbage: 5 dages hovedferie og 10 dages restferie. Arbejdsgiver varsler ferien samme dag, opsigelsen gives.

• Varslet for restferien

(1 måned) udløber 30. september.

• Varslet for hovedferien

(3 måneder) udløber 30. november.

Da både varslerne og de 15 feriedage kan rummes i fritstillingsperioden, anses hele Peters resterende ferie for afholdt inkl. den ferie han optjener i opsigelsesperioden frem til og med den anden sidste måned i ansættelse.

Feriedagene optjent i den sidste måned af ansættelsen kan Peter (og dermed arbejdsgiver) nemlig først råde over efter sin fratræden, så de skal overføres til Feriekonto i forbindelse med hans fratræden.

Hvad hvis ferie allerede var planlagt senere?

En tidligere indgået aftale om ferie, som ligger efter fratrædelsestidspunktet, bortfalder.

Ferien kan i stedet anses for afholdt i fritstillingsperioden, så længe både varslere og feriedage kan være indeholdt i perioden.

Hvis du kun er fritstillet i en del af opsigelsesperioden, er det derfor vigtigt at undersøge, om varslerne og ferien faktisk kan rummes i den delvise fritstilling. Kontakt altid PROSA hvis du ønsker råd og sparring på, om du kan bevare nogle af dine feriedage selvom du er opsagt og fritstillet.

Ferielovens §11 fastsætter reglerne for afholdelse af ferie i en opsigelsesperiode. Bestemmelsen skal sikre, at en opsagt medarbejder kan bruge sin ferie til at holde rigtig fri – og ikke til at søge job. Har du et opsigelsesvarsel på 3 måneder, skal ferien stadig give dig det rekreative udbytte, den er tænkt til, uden at du føler dig presset til at bruge den på jobsøgning.

Det er vigtigt at vide, at denne beskyttelse kun gælder, når arbejdsgiver opsiges dig. Hvis du selv siger op, er ferien ikke omfattet af reglen.

Fritstilling:

Er du fritstillet i opsigelsesperioden går du hjemme med løn uden at skulle stå til rådighed for arbejdsgiver.

Du er forpligtiget til at søge og tage ny passende arbejde, da du skal minimere arbejdsgivers tab som følge af at denne yder løn uden at få arbejdskraft for det.

De første 3 måneder af en fritstilling er "minimalerstatningsperioden", hvor arbejdsgiver ikke kan modregne i evt. anden løn fra ny arbejdsgiver. Dette kan arbejdsgiver først fra den 4. fritstillings måned.

Du er færdig med studiet men ikke med at spare penge

Gør som mange af dine kommende kollegaer og **meld dig ind i Danmarks billigste a-kasse for nyuddannede** - vi er lige så tjekkede som dig, og vi har helt styr på både dagpenge og det arbejdsmarked, du skal ud på.

Meld dig ind
senest 14 dage
efter din sidste
eksamen.

VIGTIG VIDEN:

Hvad betyder bortvisning fra arbejdspladsen?

En bortvisning er et øjeblikkeligt ophør af ansættelsesforholdet mellem dig og arbejdsgiver. Du bortvises, og fra dagen, hvor det sker, ophører arbejdsgivers forpligtigelse til at betale din løn uanset om du er i opsagt stilling eller i fuld ansættelse.

Hvad kan udløse bortvisning?

Når arbejdsgiver bortviser, er det fordi denne mener, at du væsentligt har misligholdt ansættelsesforholdet.

3 eksempler på misligholdelse:

- **Misligholdt ansættelsesforhold kan være**, hvis du har lavet fejl med tidsregistreringen, og har slukket computeren tidligere end det tidspunkt, du har registreret, at din arbejdstid var ophørt, og så fanges du af de registreringer, computeren har foretaget omkring din adfærd.
- **Det kan også være**, at du har kopieret eller slettet fortrolige og vigtige oplysninger fra arbejdsgiver, der gør at denne lider et stort økonomisk tab.
- **Og endelig** kan det handle om manglende fremmøde, hvad enten det er under sygdom eller bare generelt.

Fælles for situationerne er, at du har misligholdt ansættelsesforholdet, og ikke leveret det man som arbejdsgiver mener at have krav på, eller være beskyttet mod.

Hvilke konsekvenser har en bortvisning?

Arbejdsgivers forpligtigelse til at skulle betale dig løn ophører med øjeblikkelig virkning, når du ikke længere opfylder din forpligtigelse til at arbejde, være loyal, har misligholdt eller noget andet.

Kontakt

Formand, næstformand, forbundssekretærer og lokalafdelinger

Henvendelse omkring hastesager kan uden for PROSAs åbningstider ske direkte til de fagligt valgte.

Niels Bertelsen
Formand
Direkte: 33 36 41 11
Mobil: 40 11 41 23
E-mail: nib@prosa.dk

Curt Kjærsgaard Raavig
Næstformand
Mobil: 29 23 53 96
E-mail: ckr@prosa.dk

Henrik Jacobsen
Forbundssekretær,
Aarhus
Mobil: 25 22 17 22
E-mail: hja@prosa.dk

Amanda Christiansen
Forbundssekretær,
Odense
Direkte: 33 36 41 27
Mobil: 20 96 84 97
E-mail: ach@prosa.dk

Michael Holm
Forbundssekretær,
København
Direkte: 33 36 41 21
E-mail: miho@prosa.dk

Mirza Cirkinagic
Forbundssekretær,
København
E-mail: mic@prosa.dk

København – Forbund
og Min A-kasse
Vester Farimagsgade 37A,
1606 Kbh. V
Kontortid: kl. 9-15
mandag dog kl. 10-15
Tlf.: 33 36 41 41

Aarhus
Søren Frichs Vej 38 K th.
8230 Åbyhøj
Kontortid: kl. 9.30-15

Odense
Overgade 54
5000 Odense C
Kontortid: kl. 10-15

PROSA/SAX
Vester Farimagsgade 37A,
1606 Kbh. V.
Tlf.: 33 36 41 41

PROSA/VEST
Søren Frichs Vej 38 K th.,
8230 Åbyhøj.
Tlf.: 33 36 41 41

PROSA/OFFENTLIG
Vester Farimagsgade 37A,
1606 Kbh. V.
Tlf.: 33 36 41 41

PROSA/ØST
Vester Farimagsgade 37A,
1606 Kbh. V.
Tlf.: 33 36 41 41

PROSA/STUD
Overgade 54,
5000 Odense C.
Tlf.: 33 36 41 41

E-mail:
medlemsreg@minakasse.dk
prosa@minakasse.dk
formand@prosa.dk
faglig@prosa.dk
prosa@prosa.dk

prosa
din IT-fagforening

Opgradér din viden, styrk dit it-fællesskab og få nye perspektiver på arbejdslivet

Se et udpluk af, hvad PROSA tilbyder af kurser
og arrangementer i foråret 2026.

Kickstart første halvår af 2026
med ny viden, stærke netværk og
konkrete værktøjer til dit arbejdsliv
som it-professionel.

I kursuskalenderen på prosa.dk/
arrangementer finder du bl.a.:

- IT-SIKKERHED & PRIVACY
- TECH & DEVELOPMENT
- ARBEJDSLIV & FÆLLESSKAB
- TEST & PROGRAMMERING

Kalenderen opdateres løbende, så
hold øje med, hvad der dukker op af
nye muligheder.

HAR DU EN GOD IDÉ?

Har du spørgsmål eller forslag til nye
emner og foredragsholdere?
Skriv til os på kursus@prosa.dk

Se hele PROSAs kursuskalender
og tilmeld dig kurserne her:

KURSER

IT-SIKKERHED & PRIVACY

Online

Start dit home-lab til IT-sikkerhed

Byg dit eget mini-datacenter og lær mens du eksperimenterer.

Mandag 20. april kl. 17-21

Online

Lær at bruge OpenSSH

Sikker forbindelse til servere – med et af de vigtigste værktøjer i IT.

Mandag 27. april kl. 17-21

Online

Trusselsjagt i realistiske scenarier med SagaLabs

Defenders Toolkit: Velociraptor.

Onsdag 11. marts kl. 17-20

København

Trusselsjagt i realistiske scenarier med SagaLabs

Operation Hidden Spice – Insider

Threat i praksis.

Tirsdag 14. april kl. 17-20

Online

Trusselsjagt i realistiske scenarier med SagaLabs

Active Directory Attacks:

Kerberoasting.

Tirsdag 24. marts kl. 17-20

København

Fra kileskrift til kodeord

Informationssikkerhedens glemte historie.

Tirsdag 21. april kl. 17-19

TECH & DEVELOPMENT

Online

AI-agenter i praksis - fra kontekst til handling (3 moduler)

Modul 1: Context Engineering og Human in the Loop.

Mandag 23. februar kl. 17-20

Modul 2: AI-værktøjer i praksis.

Mandag 2. marts kl. 17-20

Modul 3: Human-AI samarbejde og certificering.

Mandag 9. marts – tilmelding her til modul 3

Online

Byg en moderne webapplikation med C#

Session I:

Torsdag 15. januar kl. 17-19

Session II:

Torsdag den 22. januar kl. 17-19

Session III:

Torsdag 29. januar kl. 17-19

Online

Generativ AI og Kode med Google AI Studio

Generativ AI / Multimodal Prototyping / Digital Kunst / Interaktionsdesign.

Tirsdag 27. januar kl. 13-15

Se hele PROSAs kursuskalender
og tilmeld dig kurserne her:

KURSER

ARBEJDSLIV & FÆLLESSKAB

Online

Bliv rustet til at fravælge stress

Få konkrete værktøjer til at håndtere bekymringerne, så de ikke får lov til at vokse.

Tirsdag 17. marts kl. 13.00-15.00

København

Lær at trække vejret sundt og få det bedre

Åndedrættets store skattekasse, forstå poweren bag en god vejtrækning.

Tirsdag 19. maj kl. 17-19

Online

Få styr på dine tanker og bekymringer og bliv en god problemløser

Forstå din hjernes reaktionsmønstre og gå i løsningsfokuseret tænkning.

Tirsdag 3. marts kl. 13.00-15.00

Humblebæk

It-kvindenetværket Louisiana: Rundvisning på Sophie Calle udstillingen

Tirsdag 2. juni kl. 16.30

Online

Få en bedre nattesøvn

Lær hvad der skal til for at etablere en bedre søvnrytme.

Mandag 2. februar kl. 17-19

Online

Teams i Teams: Effektivt samarbejde og struktur – fra kanaler til co-authoring

Lær at bygge stærke samarbejdsområder ud over chat, fildeling og videomøder.

Torsdag 5. februar, kl. 17-21

TEST & PROGRAMMERING

Online

Python – Session 1

Introduction to Python for Data Analysis and Visualization.

Wednesday 4 February 17-20

Online

Python - Session 2

Building Your First Machine Learning Model with Python.

Wednesday 25 February 17-20

Online

Testing with GenAI

Two-evening course with focus on both real value and real limitations.

Dates: May 18 and 28, 17-20

Online

Test Automation with a Focus on Quality

Understand how test automation contributes to quality — and how to do it right.

Dates: April 8 and 22, 17-20

Online

K3s and Talos in Practice: Kubernetes in Miniature

Learn how to set up a fully functioning K3s or Talos cluster locally and at the edge.

Dato: Thursday, January 8, 17-21

Online

Full-stack Development with Docker Compose and Postgres

Learn to build and deploy a complete application stack locally.

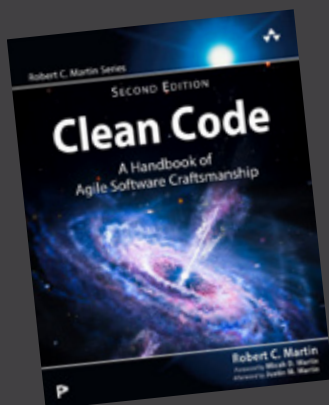
Wednesday, March 25, 17-21

Se hele PROSAs kursuskalender og tilmeld dig kurserne her:

BØGER MED RABAT TIL PROSA-MEDLEMMER

30%
rabat

Clean code 2e

Robert C. Martin

ISBN 9780135398579

Uncle Bob, brings new life and updated code to his beloved book with: Clean Code 2e. Reinvigorates the classic guide to software craftsmanship with updated insights, broader scope, and enriched content. The craft of writing clean, flexible, and maintainable code is taken to next level, a great resource for developers, engineers, and project managers.

Four parts: basic coding practices, design principles and heuristics, high-level architecture, and the ethics of craftsmanship. It challenges you to critically evaluate code quality and reassess their professional values, ultimately guiding you to produce better software.

Productive use of AI tools for coding Soft skills and the ethics of programming SOLID principles of software design Management of dependencies for flexible and reusable code Professional practices and trade-offs in object-oriented design

Vejl. pris kr. 561,-

PROSApris 329,-

Moralsk Stress

Af Dorthe Birkmose

ISBN 9788759346068

Hvad gør det ved mennesker, når de igen og igen tvinges til at gå på kompromis med deres faglighed? og med deres moral? Moralsk stress er en indre konflikt, som mange medarbejdere og ledere kender alt for godt fra situationer, hvor de forhindres i at arbejde fagligt forsvarligt. Uanset hvad de gør, vil det være forkert. Følger de andres beslutninger, får de dårlig samvittighed over ikke at gøre deres arbejde godt nok. Følger de deres faglige dømmekraft, er de illoyale

over for deres arbejdsplads. I vidnesbyrd og analyser sætter Birkmose spot på systemets onde spiral af afvist kritik, quiet quitting, hemmeligt skygearbejde, katastrofal medarbejder- og lederflugt, frustrerende pseudoarbejde, sygdomsfremkaldende selvcensur, passiv resignation og forrået robusthed.

Vejl. pris kr. 169,-

PROSApris 128,-

Responsible AI

ISBN 9780138073923

AI systems are solving real-world challenges and transforming industries, but there are serious concerns about how responsibly they operate on behalf of the humans that rely on them. Many ethical principles and guidelines have been proposed for AI systems, but they're often too 'high-level' to be translated into practice. Conversely, AI/ML researchers often focus on algorithmic solutions that are too 'low-level' to adequately address ethics and responsibility. In this timely, practical guide, pioneering AI practitioners bridge these gaps.

Vejl. pris kr. 316,-

PROSApris 208,-

Software Testing with Generative AI

ISBN 9781633437364

Speed up your testing and deliver exceptional product quality with the power of AI tools. The more you test, the more you learn about your software. Software Testing with Generative AI shows you how you can expand, automate, and enhance your testing with Large Language Model (LLM)-based AI. Your team will soon be delivering higher quality tests, all in less time.

Vejl. pris kr. 538,-

PROSApris 319,-

Just Enough Data Science and Machine Learning Essential Tools and Techniques

ISBN 9780138340742

An accessible introduction to applied data science and machine learning, with minimal math and code required to master the foundational and technical aspects of data science. In this book, authors M. Levene and M. Harris present a comprehensive and accessible introduction to data science. It allows the readers to develop an intuition behind the methods adopted in

both data science and machine learning, which is the algorithmic component of data science involving the discovery of patterns from input data.

Vejl. pris kr. 468,-

PROSApris 280,-

FACTUM

BOOKS

Få 20% rabat hos FACTUM BOOKS

- følg linket til FACTUM BOOKS via prosa.dk
og få rabat på bøgerne.

Halmstadgade 6 · 8200 Aarhus N · Tlf. 89 37 35 95
info@factumbooks.dk · www.factumbooks.dk

INDHOLD

6_2025

6 / AI ikke dårligt nyt

8 / Kan AI blive bevidst?

14 / Vibe-coding bliver bare bedre

20 / Teknologien er den samme

24 / AI-året på SoMe

26 / Netcompany dumper i image

28 / Året i trends og ord og ideer

36 / Gadget-året i top og flop

40 / PROSA-siderne

52 / Kurser